

Tööjõuvajaduse seire- ja prognoosisüsteem OSKA

EESTI TÖÖTURG TÄNA JA HOMME

Sihtasutus
Kutsekoda

Koostajad: Mario Lambing, Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium, Siim Krusell, Yngve Rosenblad ja Olav Aarna, SA Kutsekoda

Ajakirjanduslik toimetaja: Toivo Tänavsuu

Keeletoimetaja: Katrin Hallas

Kujundus: Velvet OÜ

Infograafika: Velvet OÜ

Fotod: Velvet OÜ, Tallinna Tehnikaülikool, Tech Group AS/Aivo Kallas

Raporti terviktekst on leitav: oska.kutsekoda.ee

Rakendusuuring on valminud „Ühtekuuluvuspoliitika fondide rakenduskava 2014–2020“ prioriteetse suuna „Prioriteetne suund 1: ühiskonna vajadustele vastav haridus ja hea ettevalmistus osalemaks tööturul“ ELi vahendite kasutamise eesmärgi 5: „Õpe kutse- ja kõrghariduses on suuremas vastavuses tööturu vajadustega“ meetme „Õppe seostamine tööturu vajadustega“ tegevuse „Tõõjõuvajaduse seire- ja prognoosisüsteemi loomine“ ehk OSKuste Arendamise koordineerimisüsteemi loomine (edaspidi OSKA) eesmärkide elluviimiseks ja tulemuste saavutamiseks.

Väljaandja: SA Kutsekoda

Autoriõigus: SA Kutsekoda, 2016

ISBN 978-9949-81-623-1 (trükkis)

ISBN 978-9949-81-624-8 (pdf)

Sisukord

Eessõna	4
Sissejuhatus	5
Ülevaade majanduse ja tööturu arengutest	6
Tööhõive kasv	7
Majanduskasv	8
Kes ja kus töötavad? Keda me vajame?	10
Põllumajandus, metsandus ja kalandus	14
Taime- ja loomakasvatus ning jahindus	14
Metsamajandus	15
Kalapüük ja vesiviljelus	15
Tööstus ja ehitus	16
Mäetööstus	17
Toiduainetööstus	17
Tekstiili-, rõiva- ja nahatööstus	18
Puidutööstus	19
Paberitööstus	20
Trükindus ja salvestiste paljundus	21
Keemiatööstus	21
Kummi- ja plastitööstus	22
Ehitusmaterjalide tootmine	23
Metallitööstus	23
Elektroonika- ja elektriseadmete tootmine	24
Masinatööstus	25
Transpordivahendite tootmine	26
Mööblitööstus	27
Muu tootmine, masinate ja seadmete remont ning paigaldus	28
Elektrienergia-, gaasi- ja veevarustus	28
Jäätmekäitlus	29
Ehitus	30
Teenused	31
Hulgi- ja jaekaubandus	31
Veondus ja laondus	32
Majutus ja toitlustus	33
Info ja telekommunikatsioon	34
Programmeerimine	35
Finants ja kindlustus	36
Kinnisvara	36
Kutse-, teadus- ja tehnikaalane tegevus	37
Haldus- ja abitegevused	37
Avalik haldus ja riigikaitse	38
Haridus	38
Tervishoid ja sotsiaalhooletus	39
Muud tegevusalad	40
Töökohad ja haridus — kas klapivad?	41
Kokkuvõte	45

Eessõna

Kuidas me teame, milliseid töökäsi vajab Eesti tulevikus? Seda saab prognoosida, kuid prognoosidel on omad puudused. Kõiki arenguid ei ole võimalik ette näha ega ennustada.

Tööturu tänast olukorda saab hinnata selle järgi, kui paljud inimesed töötavad ning kui paljud ei tööta. Tööealise elanikkonna ehk 20–64aastaste seas on tööga hõivatute arv viimastel aastatel oluliselt suurenenud. 2015. aastal töötas neist enam kui 76 protsenti.

Kõrge tööhõive määra põhjuseks on nii majanduse taastumine kui ka demograafilised muutused. Töötus on kahanenud hoolimata viimaste aastate tagasihoidlikust majanduskasvust. 2014. ja 2015. aastal oli töötus suurusjärgus 6–7 protsenti.

Lähiaastatel tööpuudus prognooside kohaselt enam ei vähene.

Lisaks majanduskasvule on viimastel aastatel olnud tagasihoidlik ka tootlikkuse kasv. Eesti tootlikkuse tase jääb oluliselt alla Euroopa Liidu keskmisele. Alates 2013. aastast kasvavad meil palgad kiiremini kui tootlikkus. Tulevikus mõjutavad majanduskasvu ning tootlikkust lisaks väliste teguritele ka sisemised, näiteks üldine tööjõuvajadus, aga ka tööil käivate inimeste oskused ja haridustase.

Siin ülevaates esitatud tööjõu- ja koolitusvajaduse prognoos põhineb majandus- ja kommunikatsiooniministeeriumi (edaspidi MKM) tööjõuvajaduse prognoosil ja tuleviku tööjõu- ja oskuste vajaduse prognoosisüsteemi OSKA tulemustel. MKM hindas tööhõive muutust ja tööjõuvajadust sektorite, ametialade ning haridustasemete lõikes. Prognoosis võeti arvesse viie seni valminud OSKA raporti tulemusi eri valdkondades: IT, metsandus ja puidutööstus, arvestusala, metalli- ja masinatööstus ning sotsiaaltöö.

Täpsemalt loe nendest oska.kutsekoda.ee.

2024. aastal töötab ligi 635 000 inimest.

MKMi tööjõuvajaduse prognoosi kohaselt kahaneb võrreldes 2015. aastaga 2024 aastaks hõivatute arv 6000 võrra. Siis töötab parimal juhul ligi 635 000 inimest. Prognoosis eeldatakse, et viimastel aastatel toimunud muutused hõive osas jätkuvad.

Töötajate arv kasvab IT alal, kutse-, teadus- ja tehnikaalases tegevuses, tervishoius ja sotsiaalteenustes ning kõrgtehnoloogilises tootmises.

Töötajate arv jätkab vähenemist jaekaubanduses, hariduses, avalikus halduses, riigikaitstes, ehituses ning mootorsõidukite hooldus- ja remont valdkonnas. Kasvab aga IT alal ning kutse-,

teadus- ja tehnikaalases tegevuses. Lisaks on oodata kasvu puidutööstuses, info- ja kommunikatsioonis ning tervishoius ja sotsiaalhoolekandes. Seoses elanikkonna vananemisega eeldatakse suuremat panustamist tervishoidu ning sotsiaalteenustesse. Mõnevõrra suureneb prognoosi järgi kõrgtehnoloogiline tootmine Eesti majanduses.

Tulevikus lähevad järjest enam hinda heade erialaste, tehniliste ja üldoskustega inimesed.

Kasvab vaid spetsialistide osatähtsus. Muudes ametites töötamine väheneb. See puudutab peaaegu kõiki majandusharusid, heade oskustega inimesed lähevad järjest enam hinda ning paljudel aladel vajatakse hoopis teistsuguste oskustega inimesi kui praegu.

Peamiselt tööjõu asendusvajaduse tõttu kasvab enim nõudlus loodus- ja tehnikateaduste spetsialistide, mootorsõidukite juhtide, eri tegevusalade juhtide, metalli- ja masinatööstuse oskustöötajate, tervishoiuspetsialistide, pedagoogika tippspetsialistide ning ehituse oskustöötajate järele. Kiirest kasvust tulenevalt püsib suur vajadus IT-inimeste järele. Mainimist väärt on veel keskmisest suurem vajadus näiteks isikuhooldustöötajate ning elektroonikatehnikute järele.

Suuresti kõrgest keskmisest vanusest tingituna tuleb asendada ka paljud tänased lihttöölised.

Ebakõlad nõudluse ja pakkumise vahel ilmnevad kõige teravamalt kutseharidust eeldavatel ametikohtadel. Kuid ka kõrghariduses ei kata tööturule lisanduvad inimesed vajadust.

Mitmetel ametialadel võib tänast olukorda pidada rahuldavaks, kuid seoses lõpetajate arvu vähenemisega võib tekkida probleeme uute kvalifitseeritud töötajate leidmisega. Suuremad käärid on ilmnunud näiteks tervishoie keskastme spetsialistide, metalli- ja masinatööstuse oskustöötajate, seadme- ja masinaoperaatorite osas. Seevastu näiteks äri- ja haldusala ning õigus-, sotsiaal- ja kultuurivaldkonna spetsialistide jätkub.

Lähituleviku tööjõuvajaduse muutus ei joonistu välja mitte niivõrd kutsealade või ametite lõikes, kuivõrd töötajatelt nõutavate oskuste iseloomu põhjal. Selle tõdemusega peavad arvestama nii koolide õppekavad kui ka töö käigus pakutavad täienduskoolitused. Kõrgkoolid ja kutsekoolid peavad olema palju paremini seotud praktilise tööeluga. Kuigi on selge, et koolilõpetanud ei saa kohe kursis olla kõigi oma kutseala praktiliste nüanssidega, ei saa ka normaalseks pidada olukorda, kus tööandjal tuleb hakata äsja koolipingist tulnud erialaspetsialiste nullist ümber koolitama.

Muret valmistab ka see, et liiga paljud noored katkestavad oma õpingud kutse- ning kõrgkoolides.

Sissejuhatus

Selle ülevaate eesmärk on näidata, milliseid töötajaid on vaja Eesti tööturul täna ja lähitulevikus.

2016. aastal ilmus SA Kutsekoja trükis „Töö ja oskused 2025“, mis andis aimu olulisematest üleilmsetest trendidest ja nende mõjust Eesti tööturule kümne aasta perspektiivis. Lisame sellele siinkohal ülevaate Eesti tööturu olukorrast, tööjõu- ning sellest tulenevast koolitusvajadusest järgmise kümne aasta jooksul.

Oma analüüsi jagasime kolmeks:

Esiteks Eesti majanduse ja tööturu olukord ning arengud.

Selles peatükis tuginesime majanduse ja tööturu põhinäitajatele, Eesti Panga konkurentsivõime ja tööturu ülevaadetele ning rahandusministeeriumi tööturu- ja majandusprognosidele.

Teiseks meie tööjõuvajaduse prognoos 2024. aastani.

Võtsime aluseks MKMi tööjõuvajaduse prognoosi, mis tugineb omakorda 2011. aasta rahvaloenduse ja Eesti tööjõu-uuringu

andmetele. Viie valdkonna osas korregeerisime eelnevalt tööjõu- ja oskuste vajaduse prognoosisüsteemi OSKA uurin-gutulemustega.

Nimetatud tööjõu-uuringu andmete põhjal püüdsime pikemalt ette näha töötamise muutusi tegevusalade ning ametialagrup-pide lõikes. Lisaks kasutasime minevikutrende, arengukavasid, majandusandmeid, sektoriuuringuid, eksperthinnanguid, arenenud riikide võrdlusandmeid jms.

Kolmandaks töökäte vajadus ja saadavus hariduse järgi.

Püüdsime vastata küsimusele, mida toob kaasa tööturult lahkuvate inimeste asendamine – milliseid inimesi ja millistesse ametitesse on tulevikus üldse tarvis ning mida nad peaksid olema õppinud. Arvutasime välja, kui palju ja millise haridusta-semega inimesi on Eestis vaja, et tööjõuvajadus 2024. aastani katta. Lõpuks kõrvutasime oma analüüsitulemusi kõikvõimalike tulevikutrendide ja riiklike arengukavadega.

Toredat sirvimist!

Mario Lambing

*Majandus- ja
Kommunikatsiooni-
ministeerium*

Siim Krusell

SA Kutsekoda

Yngve Rosenblad

SA Kutsekoda

Olav Aarna

SA Kutsekoda

Ülevaade majanduse ja tööturu arengutest

6—9

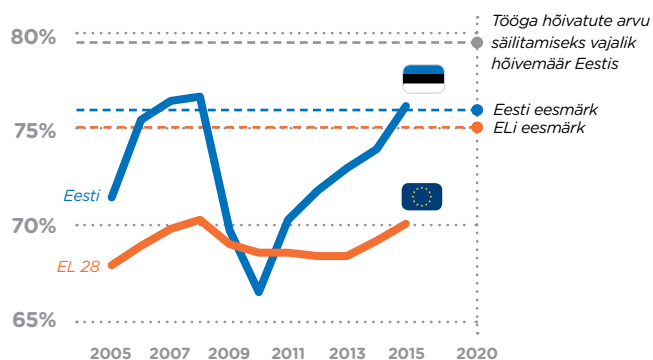
Tööhõive kasv

Kõik riigid tahavad suurendada tööl käivate inimeste osakaalu elanikkonnas. Mida rohkem inimesi töötab, seda lennukam majanduskasv ning talutavam rahvastiku vananemise surve sotsiaalsüsteemidele. Samal ajal ei ole Euroopa Liit nõrga majanduskasvu tõttu suutnud oma tööhõive sihte täita. „Euroopa 2020“ strateegias seati eesmärk jõuda 2020. aastaks tööealiste hõivatusega 75 protsendini. Eesti seadis lati veelgi kõrgemale – 76 protsendile.

Eestis ületas tööhõive määr 2015. aastal 76%.

Pärast kriisiaastaid on tööhõive Eestis jõudsalt kasvanud ja praegu oleme sisuliselt tagasi majandusbuumi aegades. Eesti ületas oma lati juba 2015. aastal, kui tööhõive küündis 76,2 protsendini.

Joonis 1. 20–64aastaste tööhõive määr Eestis ja Euroopa Liidus (2005–2015) ning tööhõivele 2020. aastaks seatud eesmärgid.

Allikas: statistikaamet, Eesti tööjõu-uuring, Labour Force Survey, „Europe 2020“

Eestis on tööhõivega head lood tänu majanduse taastumisele, noorte arvu vähenemisele ning pensioniea tõusule. Arvestades viimase kahe teguri jätkuvat mõju, on tõenäoline, et hõive rõõmustab meid ka lähiaastatel. Töötamist peaks soosima ka peagi rakenduv töövõimereform (tervise tõttu tööl mittekäivaid inimesi on väga palju) ning töötukassa jõupingutused täiendus- ja ümberõppes.

Kui võtame eeskujuks Skandinaavia riigid, kus tööhõive on 80 protsenti või rohkemgi, peame paremini ühildama inimeste töö- ja pereelu, kasvatama vanurite läbilöögivõimet, tõstma inimeste kvalifikatsiooni, eemaldama barjäärid noorte sulandumisel tööellu ning hoolitsema, et inimesed liiga noorelt haigeks ei jääks.

Üldiselt on olnud nii, et mida suurem tööhõive, seda rohkem inimesi töötab – kuid seoses rahvaarvu kahanemisega enam mitte kauaks.

Selleks, et töötajate hulk püsiks praegusel tasemel, peaks tööga hõivatute osakaal 2020. aastaks kasvama 79 protsendini.

Töötamise aktiivsus sõltub loomulikult vanusest (vt joonis 2). Nooremad kui 20aastased ei tööta peaaegu üldse. Ka 20–24aastaste jaoks on esikohal pigem õppimine, neist töötavad vaid pooled. Kuna noored töötavad niikuinii vähe, ei anna nende arvuline vähenemine tööturul lähiaastatel veel oluliselt tunda.

Kõrgeim on hõivemäär 40. eluaastates inimeste seas. Alla 40aastased naised ei tööta peamiselt seetõttu, et kasvatavad kodus väikelapsi. 30–34aastaste meeste hõivemäär oli 2015. aastal isegi kõrgem võrreldes 40. eluaastates inimestega.

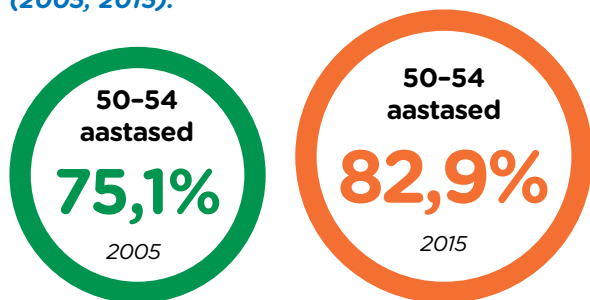
Mida vanemaks, seda rohkem hakkab inimestel tervis alt vedama. Juba alates 55. eluaastast töötab inimesi järjest vähem.

Kümne aastaga on kasvanud ennekõike kesk- ja vanemaeliste töötamine, noorte ja nooremate keskealiste tööhõive kasv on olnud tagasihoidlik.

Kümne aastaga on kasvanud kõige enam kesk- ja vanemaeliste töötamine (vt joonis 2). Enim on suurenenud 60–64aastaste tööhõive, mida mõjutas oluliselt naiste pensioniea järkjärguline tõstmine (iga järgmine aastakäik sai pensionile eelmisest pool aastat hiljem). Kuid mitte ainult. Vanemate inimeste tööhõive on üldiselt pakkunud rõõmustavaid uudiseid.

Joonis 2. Tööhõive määr 50-54aastaste seas (2005, 2015).

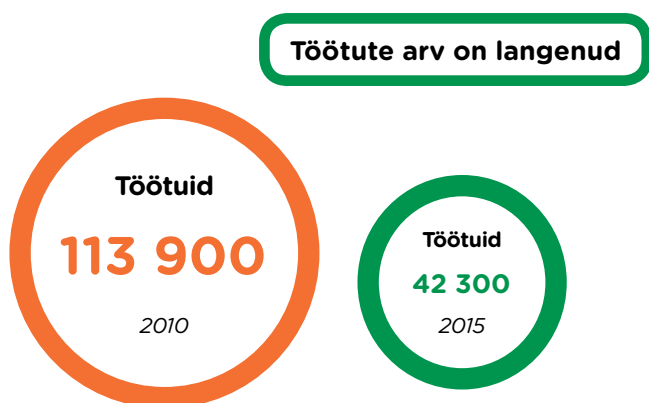
Kesk- ja vanemaealiste tööhõive on viimase 10 aastaga kasvanud

Allikas: statistikaamet, Eesti tööjõu-uuring

Töötus ehk töötute osatähtsus tööjõus (peegeldab vaba tööjõu hulka) on viimastel aastatel tagasihoidliku majanduskasvu kiuste kukkunud (joonis 3). Aastatel 2014-2015 oli see 6-7 protsendi kandis – meie regiooni riikide väikseim tulemus. 2015. aasta kolmandas kvartalis langes isegi 5 protsendi lähedale. Tööandjad kurtsid häälekalt, et ei leia inimesi – õigemini inimesi küll oli, kuid neil puudusid vajalikud oskused või elasid nad „vales“ kohas.

Rahandusministeerium ennustab lähiaastatel siiski mõõdukat tööpuuduse kasvu – see kerkib viie aastaga ligi kümne protsendini. Selles mängivad ministeeriumi tänavuse kevadprognoosi kohaselt olulist rolli töövõimereformi käivitamisraskused: tööturule ilmuvatel inimestel kulub töö leidmiseks aega.

Joonis 3. 15-74aastaste töötute arv (2010, 2015).

Allikas: statistikaamet, Eesti tööjõu-uuring

Kuigi tööealiste ehk 20-64aastaste seas on nn mitteaktiivseid (pole ametlikult töötud, sest ei otsigi tööd ega taha selle leidmisel tööle asuda) ligi viiendiku võrra vähem kui kümme aastat tagasi, küündis selliste inimeste arv 2015. aastal siiski üle 150 000. See seltskond on kordades suurem kui töötute hulk.

Osa inimesi õpib ja neil napib aega ja oskusi, et töötada. Teised on aga haiged (töövõimetuspensionäre on Eestis ligi 97 000 – keegi neil töötamist otseselt küll ei keela), hooldavad lapsi või teisi pereliikmeid. Kui lisame viimasele kahele rühmale veel ebapiisava kvalifikatsiooni ning keeleoskusega isikud, peitub siin oluline potentsiaal pehmemaks maandumiseks kahaneva rahvastikuga riigis.

Haritud inimesi võib muidugi ka väljastpoolt tuua. Samuti võiks tööturul rohkem rakendust leida Eestis õppivad välistudengid. Tulgu meile tööle ja jäägugi siia! Sisseränne ei ole muidugi mingi võluvits. Kõik oleneb sellest, millised on siia tulijate taust, haridustase ja oskused. Ja kas nad üldse suudavad Eesti ühiskonda omaks võtta.

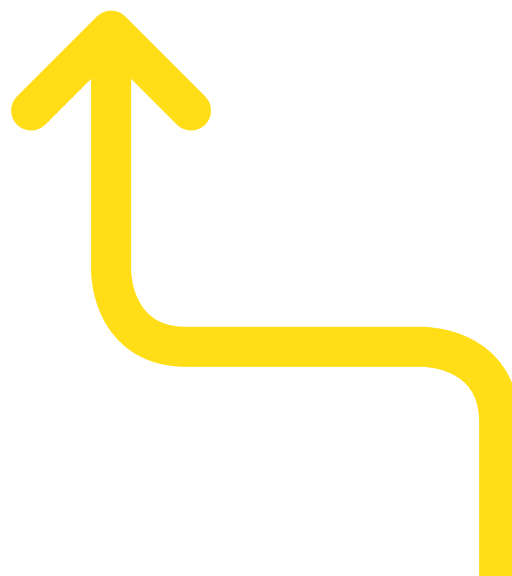
Majanduskasv

Veel 2012. aastal kappas Eesti majandus Euroopa Liidus esirinnas. Mis siis, et meil oli lihtsam altpoolt tõusta (vt joonis 4). Nüüd on Eesti eksportturgude murepilvede ning Venemaa sanktsioonide tõttu ka meie kasv kinni kiilunud.

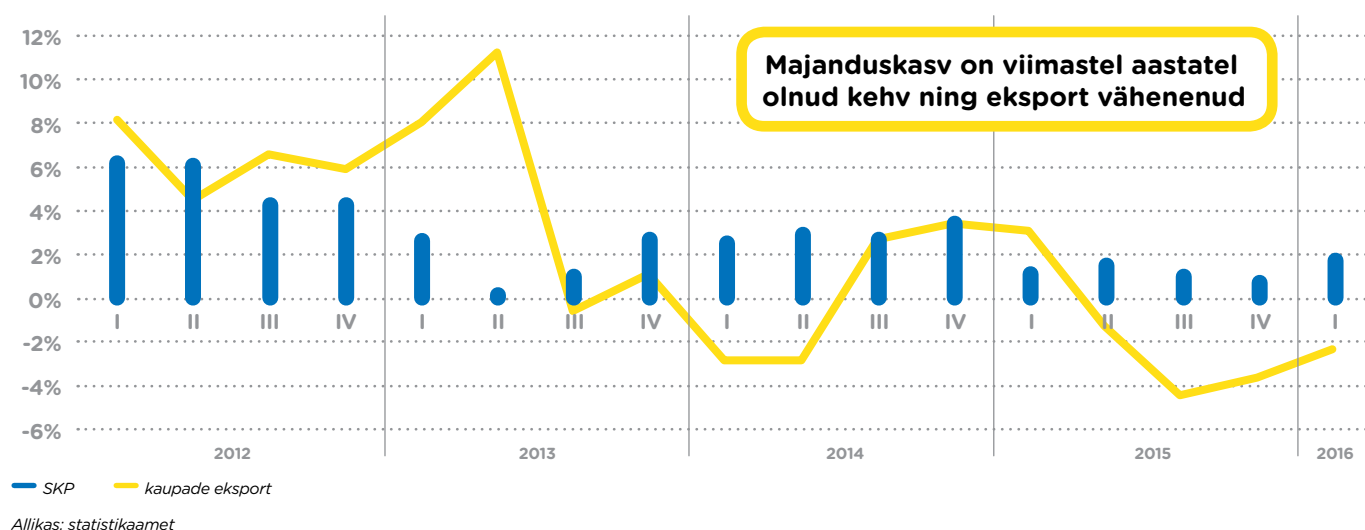
2015. aastal kasvas majandus vaid 1,1 protsenti. Nõrga tulemuse tegid eelkõige veondus ja laondus ning ehitus ja töötlev tööstus. Ka kaupade ja teenuste eksport kahanes 1,1 protsenti.

2016. aasta alguses majanduskasv küll kiirenes, kuid seda tänu aktsiisitõusu tuules suurenenud maksulaekumisele. Juba teises kvartalis jätkasime vanaviisi paigaltammumist.

Rahandusministeerium pakub tänavuseks majanduskasvuks 1,3 protsenti, kuid 2017. aastal võiks kasv ministeeriumi hinnangul ulatuda 2,5 ning 2018. aastal 3 protsendini. Takka-järgi vaadates on ministeerium seni hinnanud Eesti majanduse võimeid pigem üle.

Joonis 4. SKP ja kaupade ekspordi reaalkasv võrreldes eelmise aasta sama kvartaliga (I kvartal 2012 – I kvartal 2016).

Konkurentsivõime suurendamiseks peaksime parandama siinse tööjõu tootlikkust. Majandus peaks liikuma suuremate investeringute, inimeste töö efektiivsuse suurendamise ning kallimate ja kõrgema lisandväärtusega toodete ja teenuste poole.

Majanduskriisi järel oleme küll selles suunas liikunud (siht on jõuda 2020. aastaks tootlikkusega 80 protsendini ELi keskmisest), kuid teosammul. 2014. aastal oli Eesti ettevõtete tootlikkus töötaja kohta vaid 73,8 protsenti ELi keskmisest.

Vahepeal on tootlikkuse kasvutempo hoopis tugevasti aeglustunud (joonis 5).

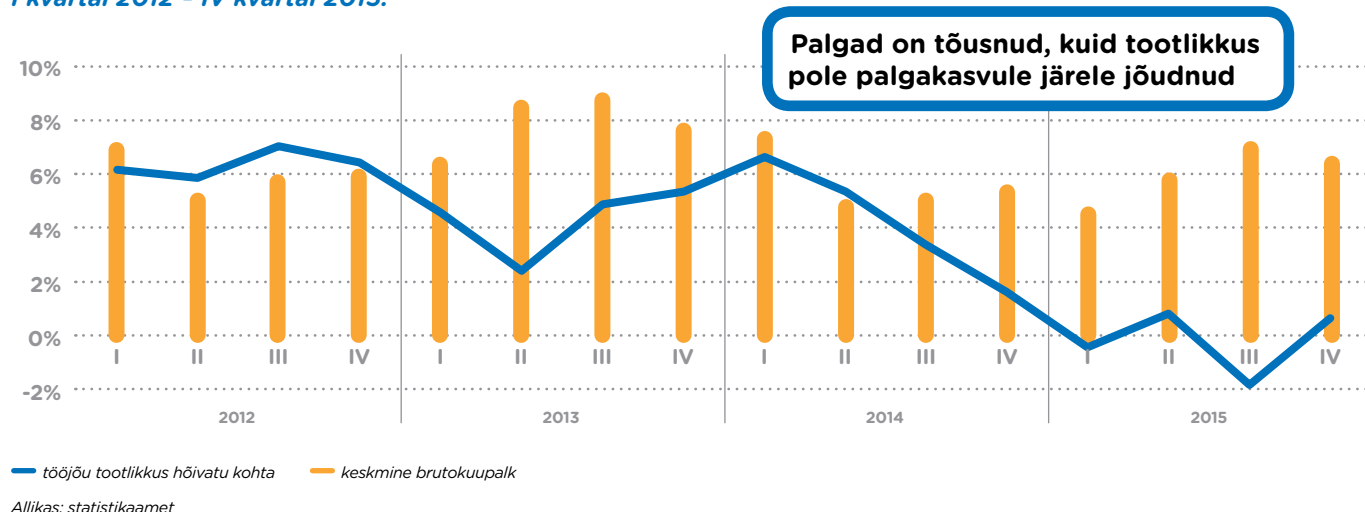
Palgad kasvavad kiiremini kui tootlikkus. See toimub Eesti ettevõtete kasumite arvelt, pärsides omakorda ettevõtete konkurentsivõimet.

Esimest korda sattus Eesti 2015. aasta lõpus tööjõukulude liiga kiire kasvu tõttu ka Euroopa Komisjoni häirearuandesse (Alert Mechanism Report 2016), mis käsitleb majanduse tasakaalustamatust.

Palgaralli käib Eestis juba 2011. aastast. 2015. aasta teises pooles kasvas keskmine brutokuupalk aastases võrdluses üle 6 protsendi. Tänu deflatsioonile on inimeste reaalpalgad kasvanud veelgi enam. Kiire palgakasv kahjustab küll ettevõtete konkurentsivõimet, kuid sunnib neid ka aktiivsemalt otsima uudseid lahendusi. Rahandusministeeriumi arvates palgaralli varsti siiski taltub. Eesti Panga arvates suurendaks tootlikkust tehnoloogiline areng ning majanduse täiskäigul uuenemine.

Eesti ettevõtted vajavad paremaid juhte, väärtusahelas kõrgemale liikumist ja protsesside efektiivsemaks muutmist. Samas on investeringute maht viimastel aastatel pidevalt kahanenud. Kahjuks ka rahasüstid tehnoloogiasse.

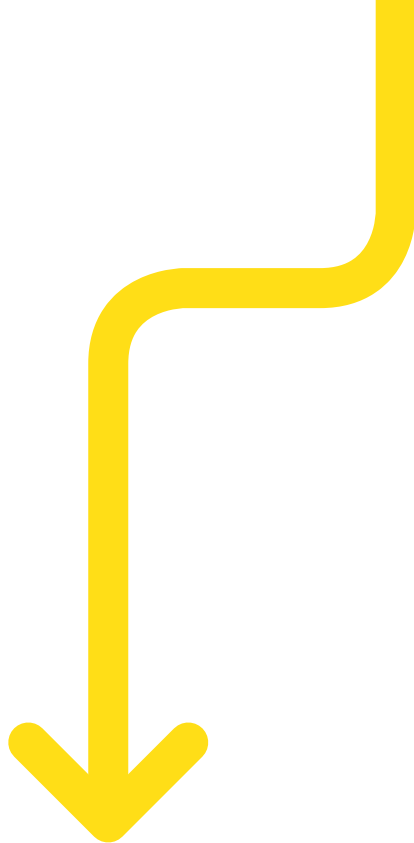
Joonis 5. Tootlikkuse ja keskmise brutopalka kasv võrreldes eelmise aasta sama kvartaliga, I kvartal 2012 – IV kvartal 2015.

Kes ja kus töötavad?
Keda me vajame?

10–40

Nüüd vaatleme täpsemalt tööturu olukorda ja tulevikuvajadusi tegevusalade lõikes. Andmed põhinevad suuresti MKMi tööjõuvajaduse prognoosil aastani 2024. Viie valdkonna osas on eelnevat korrigeeritud tööjõu- ja oskuste vajaduse prognoosisüsteemi OSKA uuringutulemustega.

Kuidas inimesed Eesti majanduses tegevusalade lõikes jaotuvad? Millised muutused on selles osas aset leidnud viimastel aastatel ning mida oodata tulevikult? Mis Eesti tööturul üldse toimub – kui palju inimesi kusagil töötab ning keda me tulevikus vajame?

Analüüs tugineb statistikaameti, äriregistri, haridus- ja teadusministeeriumi ning töötukassa andmetele. Lisaks tööjõuvajadusele oleme hinnanud sedagi, kas kutse- ja kõrgkoolidest tuleb piisavalt inimesi konkreetsetele töökohtadele või mitte.

Väiksemaid või paljusid eri valdkondi hõlmavaid tegevusalasid oleme käsitlenud lühidalt, tuues välja vaid peamised järeldused.

MKMi tööjõuvajaduse prognoosis hinnatakse tööhõive muutust ja praeguste töötajate asendamise vajadust. Ehk siis seda, keda me tulevikus vajame – millistesse ametitesse ning millise haridusega.

MKMi prognoos põhineb suhteliselt konservatiivsel stsenaariumil, mis eeldab, et Eesti majanduse struktuur oluliselt ei muutu ning enamikus majandusharudes kõigub tööjõuvajadus tänasega võrreldes minimaalselt.

Samuti lähtub prognoos eeldusest, et ametialade struktuur majanduses muutub vähe. Seega toetab prognoos Arengufondi eestvedamisel 2008. aastal sõnastatud Eesti arengustsenaariumidest peamiselt „Lõuna-Soome“ arengurajal püsimist.

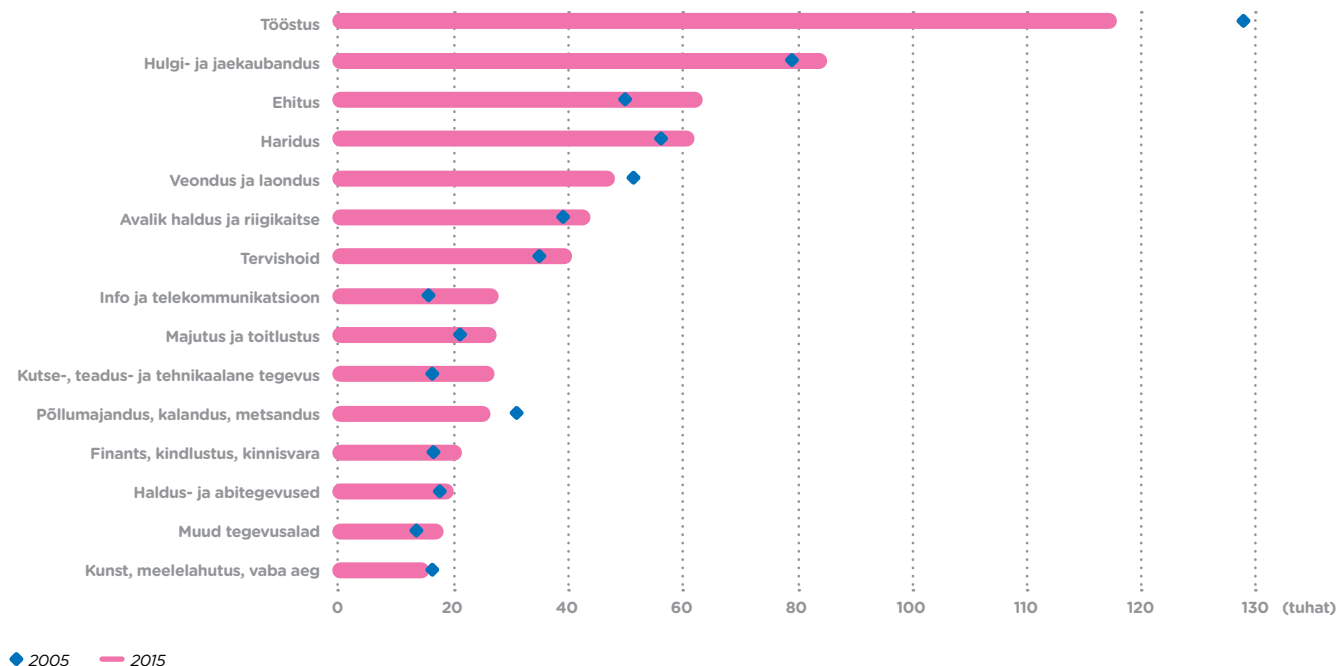
Kuid on ka valdkondi, mis rapuvad rohkem. Näiteks oodatakse kiiremat kasvu IT ja kommunikatsiooni valdkonnas ning puidutööstuses.

Prognoos arvestab vajadusega asendada pensionile siirdujaid ning samuti majandusharude kasvu või kahanemisega. Kuid seda, kui palju inimesi ametit või majandusharu vahetavad, on raske ennustada.

Eesti majanduses on enim töötajaid tööstuses, hulgi- ja jaekaubanduses, ehituses ning hariduses.

Eesti majanduses annavad tööhõive seisukohast tooni tööstus (töötlev tööstus, mäetööstus, veevarustus ja energeetika), mis tõi 2015. aastal leiva lauale 21 protsendile kõikidest töötajatest. Järgnesid hulgi- ja jaekaubandus (13 protsenti), ehitus (10 protsenti) ning haridus.

Joonis 6. Kus inimesed töötavad (2005 vs. 2015).

Allikas: statistikaamet, Eesti tööjõu-uuring

Aastatel 2005–2015 toimusid Eesti tööturul suured muutused. Euroopa Liiduga liitumisel sai hoo sisse majanduskasv. Kuumesime siis üle ja lõpetasime krahhiga 2008. aastal.

2007. aastal töötas rekordarv inimesi – 658 000. Neli aastat hiljem viis kriis selle numbri pörmu – tööle jäi vaid 568 000. Seejärel kosusime taas ning töökäte arv kasvas viie aastaga 641 000 inimeseni. 2015. aastaks olime peaaegu juba kriisieltsel tasemel tagasi, samas olid kadunud mõningad töökohad

tööstuses, kasvanud oli võrreldes kriisiajaga töötajaskond ehituses, info- ja sidesektoris, kutse-, teadus- ja tehnikaalases tegevuses ning majutuses ja tootlustuses.

Tööturule sisenevate noorte arv väheneb, mistõttu peab tööhõive säilitamiseks vähenema ka töötute arv. Või tuleb seni mitteaktiivsetel tööle asuda ning on tarvis luua tingimused, mille puudumine on paljudel seni tööleminekut takistanud (osaline tööaeg, kaugtöö, töökoha kohandamine jne).

Joonis 7. Tööturule sisenevate noorte ning sealt väljuvate vanemaealiste arv perioodil 2015–2024.

2015–2024 siseneb
123 000
noort

Aastatel 2015–2024 väljub
tööturult 49 000 inimest
rohkem kui siseneb

20–64aastasi 2015

797 000

2015–2024 väljub

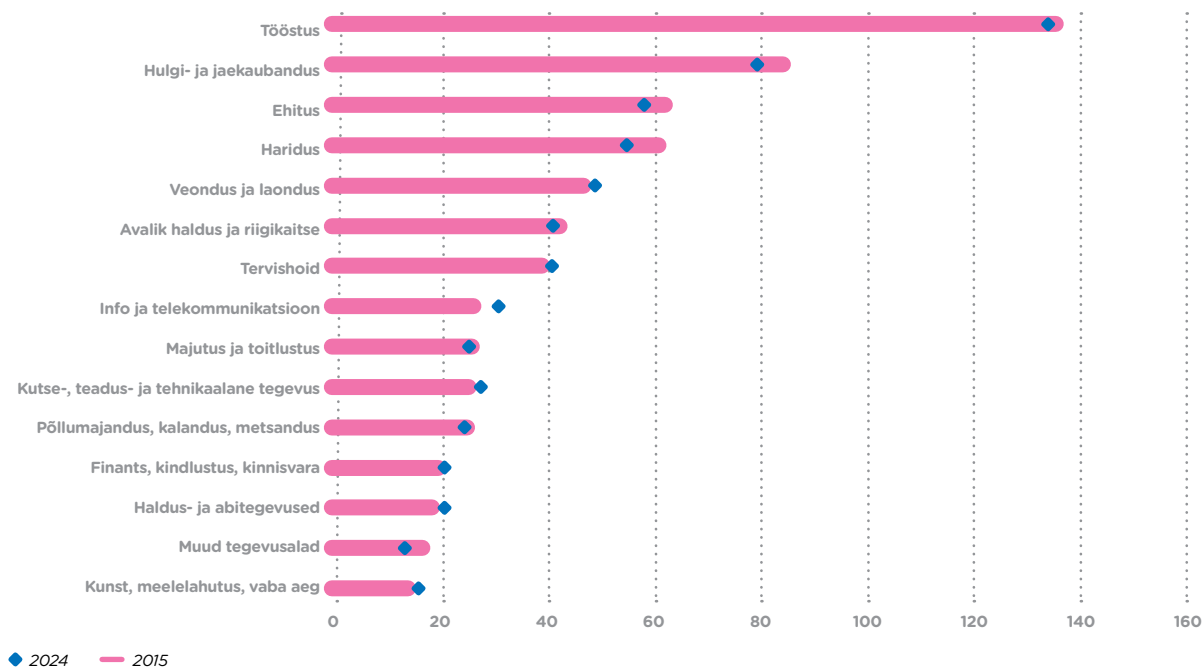
172 000
vanemaealist

Allikas: statistikaamet

Tulevikku prognoosides eeldatakse, et Eesti majandus jätkub senisel kursil. Töökohtade arv jätkab vähenemist jaekaubanduses, hariduses, avalikus halduses, riigikaitse, ehituses ning mootorsõidukite hoolduse ja remondi valdkonnas.

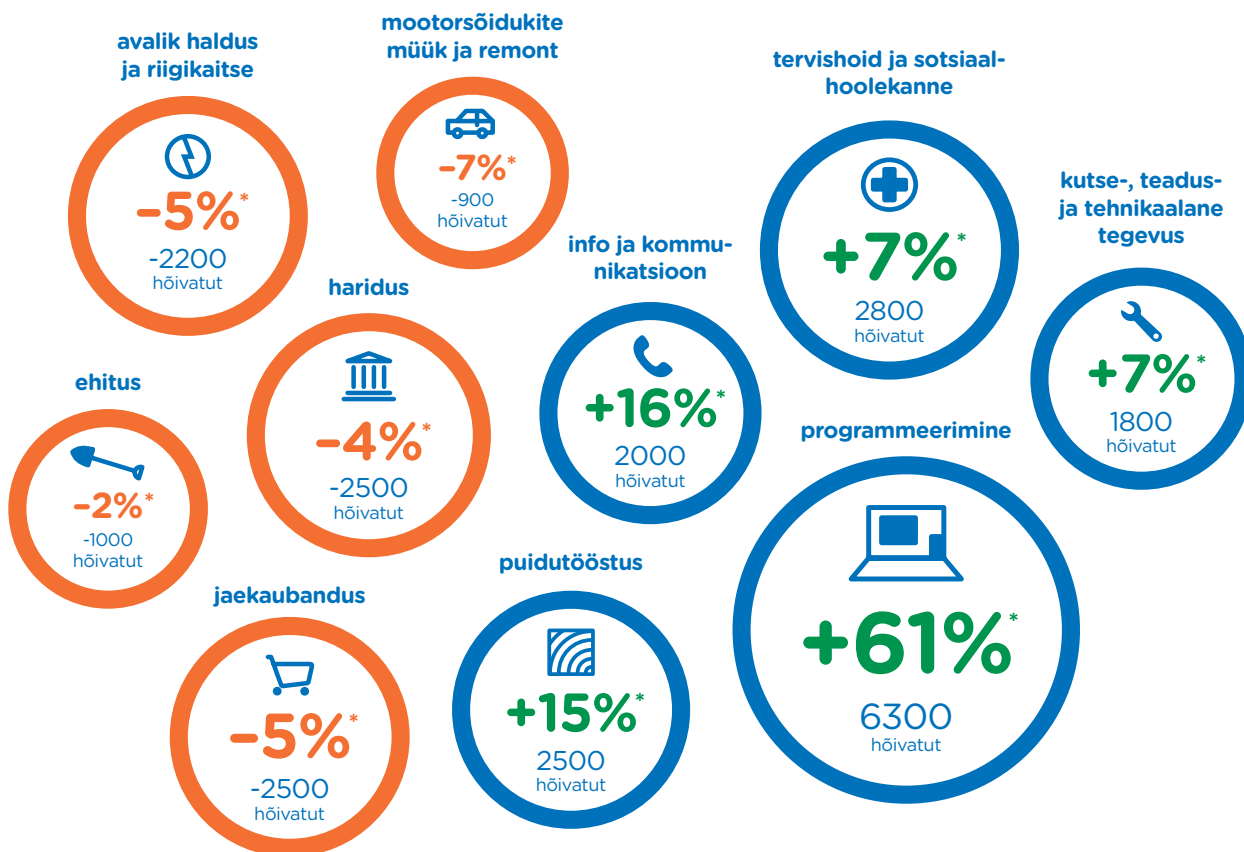
Kiirem on kasv IT alal. Töökäsi vajatakse juurde kutse-, teadus- ja tehnikaalases tegevuses ning puidutööstuses. Kuna elanikkond vananeb, peavad töötajad rohkem panustama tervishoidu ja sotsiaalteenustesse. Tehnoloogia ja teadmised lähevad majanduses järjest kõrgemasse hinda.

Joonis 8. Prognoositud töötajate arvu muutus tegevusalati (tuhandetes, 2015 vs. 2024).

Allikas: statistikaamet, Eesti tööjõu-uuring, MKM

Joonis 8.1. Järgneval kümnendil enim kasvava/kahaneva töötajate arvuga tegevusalad.

* Prognoositav hõivatute arvu muutus 2013/15–2024

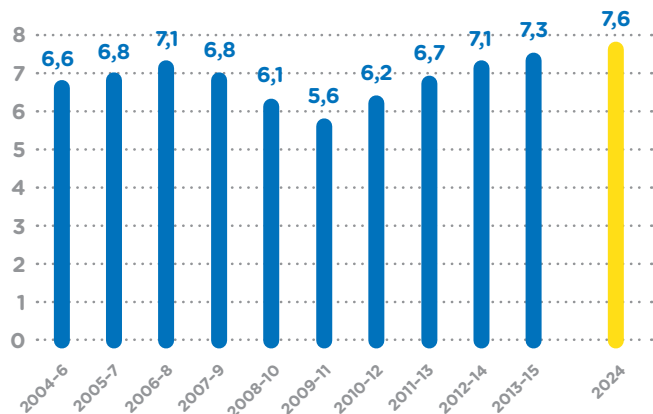
Metsamajandus

Metsanduses hoiatute arv on püsinud viimastel aastatel 7000 lähedal. Umbes 70 protsenti neist varuvad metsa ning ülejäänud kasvatavad ja majandavad seda.

Metsanduses tegutseb üle 1400 ettevõtte – valdavalt alla kümne töötajaga pisifirmad enamasti Tartu-, Harju- ja Pärnu- maal. Valdakonna suurim tegija on riigimetsade peremees Riigimetsa Majandamise Keskus (RMK). Suuremate metsa- varujate hulgas väärivad märkimist Metsä Forest Eesti, Lemeks Wood Supply, A&P Mets, Valga Puu ja Artiston.

Masinaid on vähendanud metsanduses vajalike lihttööliste arvu oluliselt (praegu vaid iga kümnes). Kerkis nõudlus oskustöötajate (praegu kolmest töötajast kaks) ning spetsialistide (iga kümnes) järele. Natuke tööhoive metsanduses ja puidutööstuses tulevikus kasvab.

Joonis 12. Metsanduses töötavate inimeste arv (kolme aasta keskmine, tuhandetes).

Allikas: statistikaamet, Eesti tööjõu-uuring, MKM

Oskustöötajad (raietöölised, seadmejuhid, veoautojuhid) moodustavad sektori palgalistest suurima osa. Tulevikus võib puudu jääda kutse- ja kõrgharidusega töötajatest. Umbes pooltel töötajatel on kutseharidus, kuid paljud on piirdunud põhi- või keskharidusega. Lisaks metsandust õppinud inimestele on sellesse valdkonda lisandunud töötajaid ka näiteks ehitusest.

Spetsialistide hulgas annavad tooni metsandustehnikud. Enam kui pooltel neist on kõrg-, ülejäänutel kutseharidus. Ka spetsialistide osas kummitab ettevõtjaid varsti terav tööjõunappus.

Joonis 13. Kellena töötavad inimesed metsanduses.

Tööle minevaid lõpetajaid ei pruugi olla piisavalt

Lõpetajaid on piisavalt või ülejäägiga

Tulba pikkus näitab töötajate arvu, tulba värv seda, kas kutse- ja kõrgharidusega lõpetajaid jätkub.

Allikas: statistikaamet, Eesti tööjõu-uuring, rahvaloendus 2011, MKM, OSKA valdkonnanarport

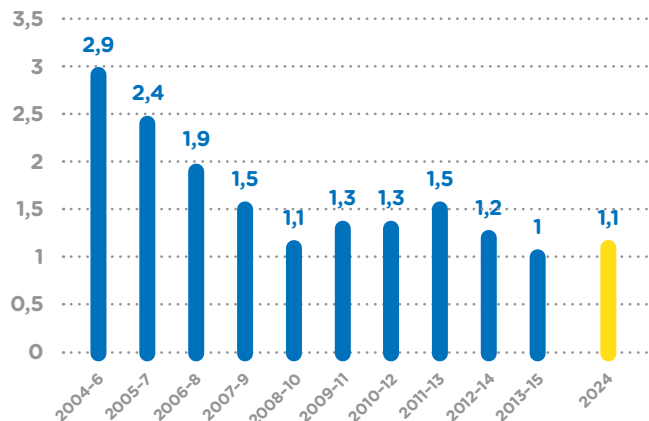
Kalapüük ja vesiviljelus

Kalandustöötajate arv on kahanenud viimase kümne aastaga märgatavalt. Viimastel aastatel tegutseb sel alal püsivalt 1000–1500 inimest. Ja nii töötab jääda pikemaks ajaks. Kui just mõni suurprojekt (näiteks suure kalakasvatuse avamine) pilti oluliselt ei muuda.

Suur osa sektorist (viiest töötajast kaks) püüab kala. Kalakasvatajaid on sadakond. Suuremat merekalapüügiäri ajavad sellised firmad nagu Reyktal, Morobell, Reval Seafood ja Hiiu Kalur.

Lisaks kalapüüdjatele võib populaarsemate ametitena välja tuua laevamehaanikud, tekiohviterid, tekimeeskonna töötajad ning kalakasvatavad ja kalatöötledjad. Kõik valdavalt kutseharidusega, laeva meeskonnal ka (rakendus)kõrgharidus. Tulevikus ei jätku kutse- ja kõrgharidusega tegijaid piisavalt.

Joonis 14. Kalanduses töötavate inimeste arv (kolme aasta keskmine, tuhandetes).

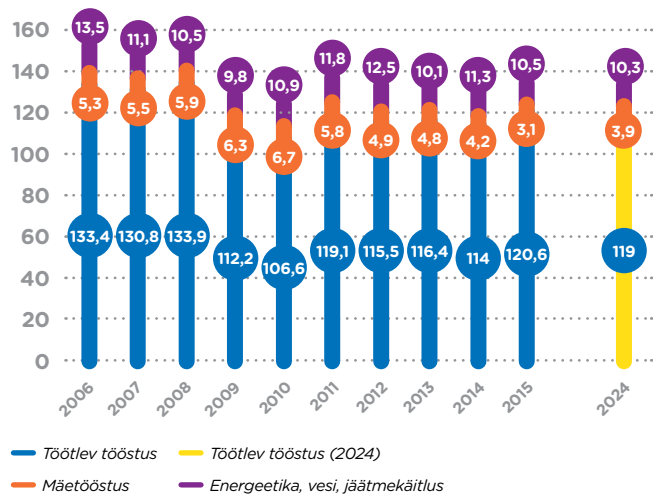

Allikas: statistikaamet, Eesti tööjõu-uuring, MKM

Tööstus ja ehitus

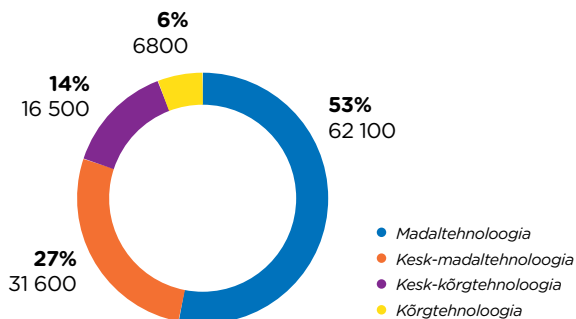
Tööstuses (töötlev tööstus, mäetööstus, veevarustus, energeetika, jäätmekäitlus) teenis 2015. aastal leiba 134 000 inimest – iga viies töötaja. Majanduskriis rippis sektorit halastamatult, kadunud töökohad on taastunud vaid osaliselt.

Joonis 15. Tööstustööliste arv (tuhandetes).

Allikas: statistikaamet, Eesti tööjõu-uuring, MKM

Joonis 16. Töötajate jagunemine töötlevas tööstuses tehnoloogiamahukuse põhjal (2013–2015).

Allikas: statistikaamet, Eesti tööjõu-uuring

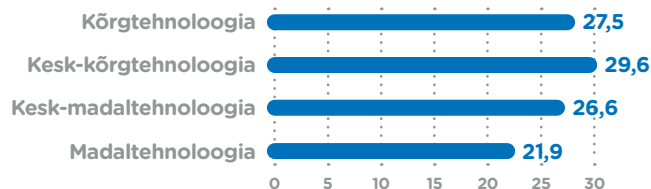
Mäetööstus hõlmab umbes 4000 inimest, elektri- ja veevarustus ning jäätmekäitlus ligi 10 000 inimest. Põhilise osa sektorist moodustab töötlev tööstus, seejuures valdavalt nn madaltehnoloogiline – selliselt nimetatakse näiteks toiduainete ja jookide tootmist, tekstiili- ja rõivatootmist, puidu- ja paberi-töötlemist, kirjastamist, mööblitootmist jne – seal töötavad pooled töötleva tööstuse inimestest. Just nendest valdkondadest on kümne aastaga haihtunud enim töökohti.

Veerand töötleva tööstuse inimestest toimetavad nn kesk-madaltehnoloogilistes tööstusharudes – õlitööstus, kummi- ja plastitööstus, mittemetalsete produktide töötlemine jne.

Töötajate arv kasvab tehnoloogilisemates tööstusharudes. Tõsi, viimase viie aasta jooksul mitte eriti märkimisväärselt.

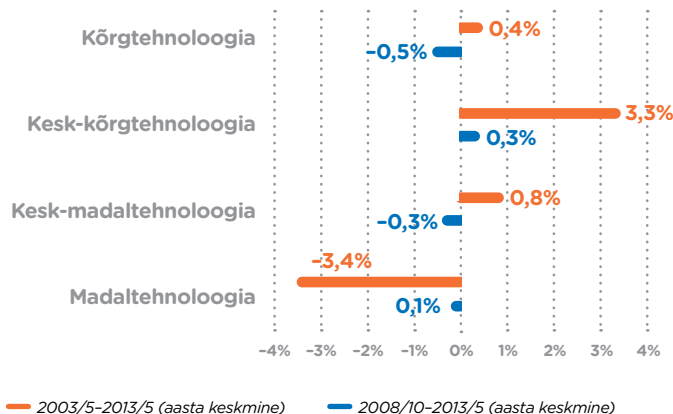
Kõrgtehnoloogilistes ettevõtetes tegutseb umbes 7000 inimest. Neis firmades luuakse ka rohkem lisandväärtust töötaja kohta, kuigi Eestis tehakse isegi kõrgtehnoloogias pigem lihtsamaid ja odavamaid töid.

Joonis 17. Lisandväärtus töötaja kohta tehnoloogiamahukuse järgi (tuhandetes eurodes, 2014).

Allikas: Eurostat, ettevõtlusstatistika

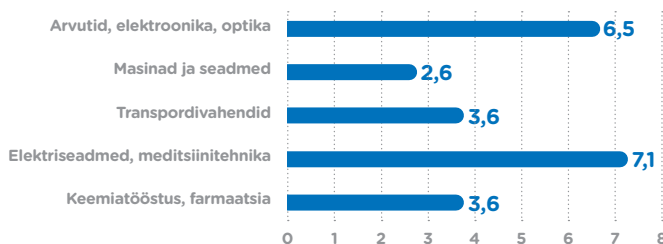
Joonis 18. Töötajate arvu muutus töötlevas tööstuses tehnoloogiamahukuse järgi viie ja kümne aasta jooksul (protsentides).

Allikas: statistikaamet, Eesti tööjõu-uuring

Mida vähem tehnoloogiamahukas äri, seda kiiremini väheneb Eestis inimeste vajadus. Nii on kümne aastaga enim inimesi vabanenud toiduainete ja jookide tootmisest, tekstiili-, rõiva- ja nahatööstusest ning puidutööstusest. Mingil määral on töötamine sel perioodil kasvanud õli- ning metalli-, viimasel viiel aastal ka puidutööstuses.

Joonis 19. Töötajate arv kõrgema ja keskmise tehnoloogiamahuga tööstusharudes (tuhandetes, 2013–2015).

Allikas: statistikaamet, Eesti tööjõu-uuring

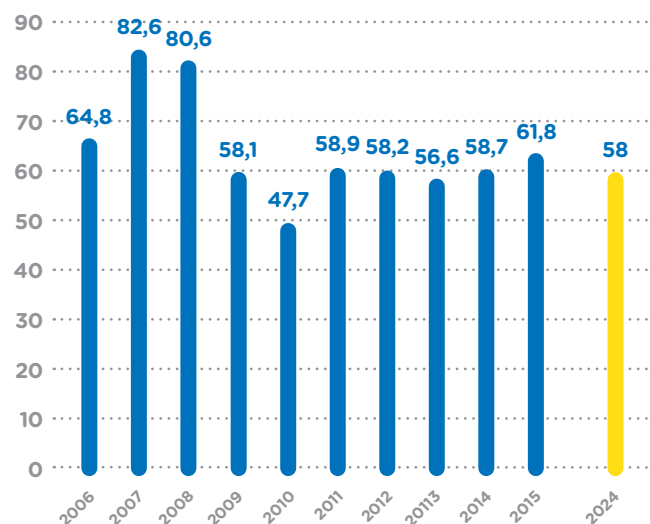
Eesti kõrgtehnoloogilises tööstuses toodetakse arvuteid, elektroonika- ja optikaseadmeid. Nendes valdkondades töötavate inimeste arv on olnud kümme aastat peaaegu muutumatu. Farmaatsias töötab vaid mõnisada inimest.

Prognoosi kohaselt tööstuses tegutsevate inimeste arv tulevikus oluliselt ei muutu. Suuremad ümberkorraldused läbib tööstus ise – väheneb töötamine madalama tehnoloogiata-mega aladel (rõivad, metall, toit), kuid kasvab tehnoloogiama-hukamatel (elektroonika, masinatööstus). Suurimat kasvu võib ennustada aga hoopis puidutööstuses.

Üldiselt asendavad masinad rutiinsema töö. Väiksema lisand-väärtusega tootmine liigub Eestist välja.

Ehitus kuulub Eestis samuti suuremate tegevusalade hulka. Sel alal on viimase kümne aasta jooksul tegutsenud 50 000–80 000 inimest. Iga viies ehitaja töötab välismaal. Ligi pool kõikidest välismaal töötavatest eestimaalastest on ehitajad. Viimastel aastatel on ehitajate arv püsinud tasemel üle 55 000 ja sinna kanti jääb see ka lähemateks aastateks.

Joonis 20. Ehitajate arv (tuhandetes).

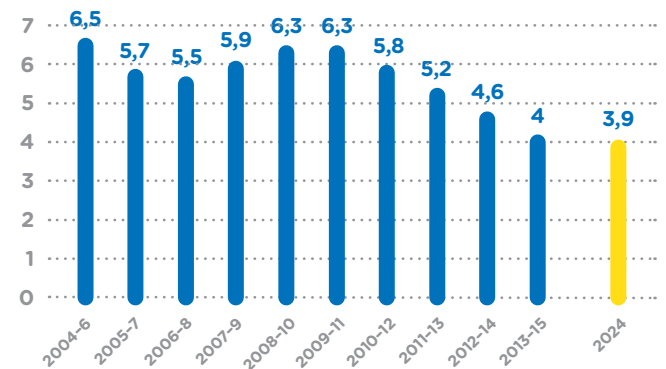
Allikas: statistikaamet, Eesti tööjõu-uuring, MKM

Mäetööstus

Mäetööstuses töötab umbes 4000 inimest ja see arv lähiaastatel ilmselt oluliselt ei muutu. Umbes kaks kolmandikku valdkonna töölistest kaevandavad põlevkivi, kolmandik kaevandab midagi muud (liiva, kruusa, lubjakive), toodab killustikku või turvast.

Eesti mäetööstuses on ühed suuremad ettevõtted Enefit Kaevandused, VKG Kaevandused, Nordkalk, Tootsi Turvas ja Paekivitoodete tehas.

Joonis 21. Mäetööstuse inimeste arv (kolme aasta keskmine, tuhandetes).

Allikas: statistikaamet, Eesti tööjõu-uuring, MKM

Enim on sel alal kaevureid ja karjääritöölisi, mäe- jt masinate operaatoreid ja juhte, mehaanikuid ja lukkseppi, veoautojuhte, elektriseadmete mehaanikuid ja paigaldajaid. Spetsialistide hulgas figureerivad mäeinsenerid, mäe- ja metallurgiatehnikud ning kaevanduse töödejuhatajad. Kõiki neid kutse- ja kõrg-haridusega tegelasi tuleb ettevõtjatel tulevikus tikutulega taga otsida.

Toiduainetööstus

Toiduainetööstus on Eesti suuremaid tööstussektoreid. Seal tegutseb umbes 500 ettevõtet kokku 15 000 inimesega. Ligi kolmandik sektori käibest tuleb ekspordist.

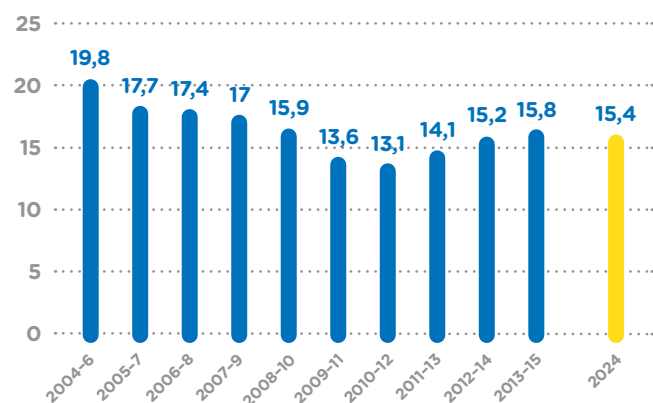
Toiduainetööstuse ettevõtted paiknevad üle Eesti ühtlaselt. Suurim ettevõtte on looma- ja linnuliha käitlev HKScan Estonia Lääne-Virumaal. Farme on palju, üks suurematest – Atria kontserni oma – paikneb Lõuna-Eestis.

Pagaritööstusettevõtetest on suurimad Eesti Pagar, Leibur ja Cristella VT. Joogitootjatest Saku Õlletehas ja A. Le Coq. Piima-firmadest Valio Eesti ja Tere. Kalatööstlejate esirinnas tegut-sevad Spratfil, Paljassaare Kalatööstus, M.V.WOOL ning Vettel. Suurim magusatootja on Kalev.

Toiduainete ja jookide tootmises käib konkurentide vahel tihe rebimine. Kodumaised tegijad pistavad rinda teiste Baltikumi tootjatega. Välisturgudel on pärast Venemaale kehtestatud sanktsioone läinud tunduvalt kitsamaks. Ainus võimalus on jätkata tootearendusega, laiendada sihtturgude valikut ning avardada sortimenti.

Lähimas tulevikus toiduainetööstuse inimeste arv oluliselt ei muutu. Kasvab vaid spetsialistide osakaal. Ekspordi najal võiksid ettevõtted tootmist suurendada, kuid vähemasti praegu eksporditurgudel pidu pole.

Joonis 22. Toiduainetööstuse inimeste arv (kolme aasta keskmine, tuhandetes).

Allikas: statistikaamet, Eesti tööjõu-uuring, MKM

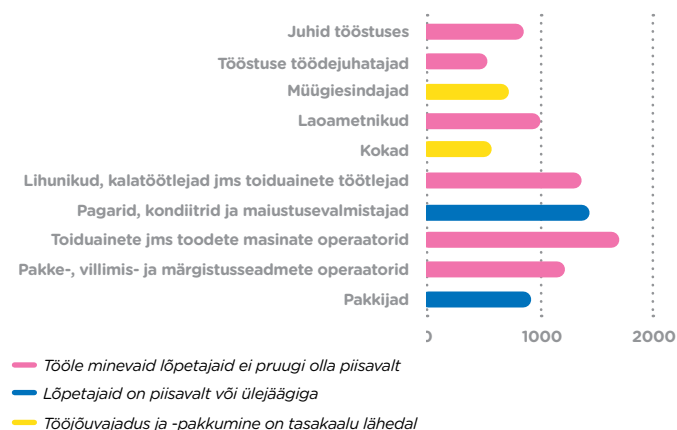
Toiduainetööstuses on iga teine inimene oskustööline: juhib mõnda masinat (pakkimine, villimine jm), on näiteks pagar, lihunik või kalatöötaja. Tal on üldjuhul kutse- või rakenduslik kõrgharidus, kuid sektoris töötab rohkem ka madalama haridusega inimesi.

Pagarid ja lihunikud tulevad toiduainetööstuse ja -tootmise, majutuse või toitlustamise õppekavadelt. Masinaoperaatoritel võib aga taskus olla hoopis diplom ehituse ja tsiviilrajatiste valdkonnast. Analüüs ütleb, et vaid pagareid on piisavalt, teisi ametimehi jääb pigem puudu.

Spetsialistidena töötavad valdavalt müügiesindajad ja tööstuse töödejuhatajad. Ettevõtjad kurdavad, et värsked koolilõpetajad ei kannu veel töödejuhatajana kaela. Müügieimestest ligi pooltel on kõrgharidus (juhtimine või haldus), töödejuhatajatel võib vabalt olla hoopis kutseharidus.

Toiduainetööstuses annavad tooni veel ka teenindajad (lao-ametnikud, kokad, müüjad) ning lihttöölised (pakkijad, koristajad, köögiabiilised, laadlajad).

Joonis 23. Kellena töötavad inimesed toiduainetööstuses.

Tulba pikkus näitab töötajate arvu, tulba värv seda, kas kutse- ja kõrgharidusega lõpetajaid jätkub.

Allikas: statistikaamet, Eesti tööjõu-uuring, rahvaloendus 2011, MKM

Tekstiili-, rõiva- ja nahatööstus

Aastatega suure kukkumise läbi teinud tekstiili-, rõiva- ja nahatööstuse personal jääb Eestis nüüd juba alla 14 000. Enamik töötab rõivatöötamises, järgnevad tekstiili- ning nahatööstus.

Tekstiilitööstus, kus toimetab rohkem kui 230 firmat, sõltub paljuski ekspordist. Kümne aastaga on tekstiiliala tööhõive vähenenud enam kui kaks korda, olgugi et sektori müük on märkimisväärselt suurenenud.

Suurim valmistekstiiltoodete tootja on Wendre Pärnumaal. Kodutekstiiltootjatest on suuremad Mivar-Viva ja Toom Tekstiil, Baltic Fibres ja Hilding Anders Baltic. Vaipu ja vaipkatteid toodavad Mistra-Autex ja Valley. Suurim tekstiili viimist- leja on Qualitex ning suurim nõõri, kõie ja võrgulina tootja Saare Frydendahl.

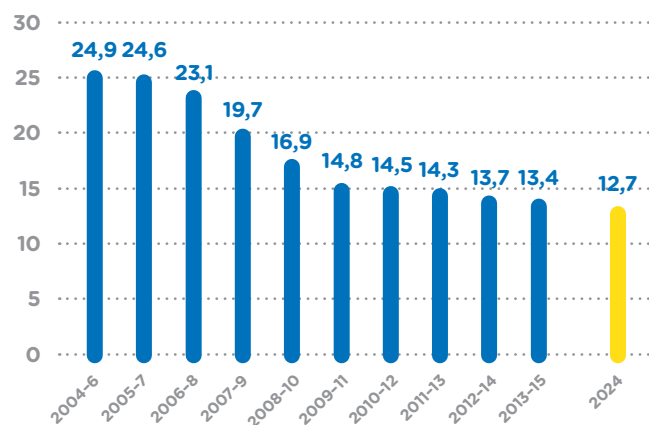
Eestis, peamiselt Pärnus ja Viljandis, toodetakse palju patju ja tekke. Rohkem kui veerandi kogu sektori müügitulust moodustab üks ettevõtte – Wendre. Edasine areng sõltub sellest, kui palju suudavad ettevõtjad tootmist efektiivsemaks muuta ning sellega tööjõu kallinemist kompenseerida.

Rõivaid toodab Eestis ligi 500 ettevõtet, kus töötab kokku 6000–8000 inimest. Viimastel aastatel on ettevõtete arv pigem kasvanud, kuid tööhõive on jäänud samaks. Viimastel andmetel on Eesti riiete müük hakanud kahanema nii kodu- kui ka välisurgudel.

Rõivatööstuses hoiavad lippu kõrgel lasteriidetootja Lenne, tööriivastele keskendunud Svarmil, tõmbklukkude tootja Coats Eesti ning spordirõivaid tegev Trimtex Baltic, lisaks Protex Balti, Baltika ning Sangar.

Sektori tulevik sõltub sellest, kui hästi suudavad Eesti firmad arendada oma kaubamärke ja leida neile uusi turge. Allhankes pole meil lootust Aasiat seljatada. Viimaste aastate palgasurve on sektori niigi lõõgi alla pannud. Järelikult peame olema paindlikud ja lähedal suurtele turgudele, nagu EL.

Joonis 24. Kergetööstuse inimeste arv (kolme aasta keskmine, tuhandetes).

Allikas: statistikaamet, Eesti tööjõu-uuring, MKM

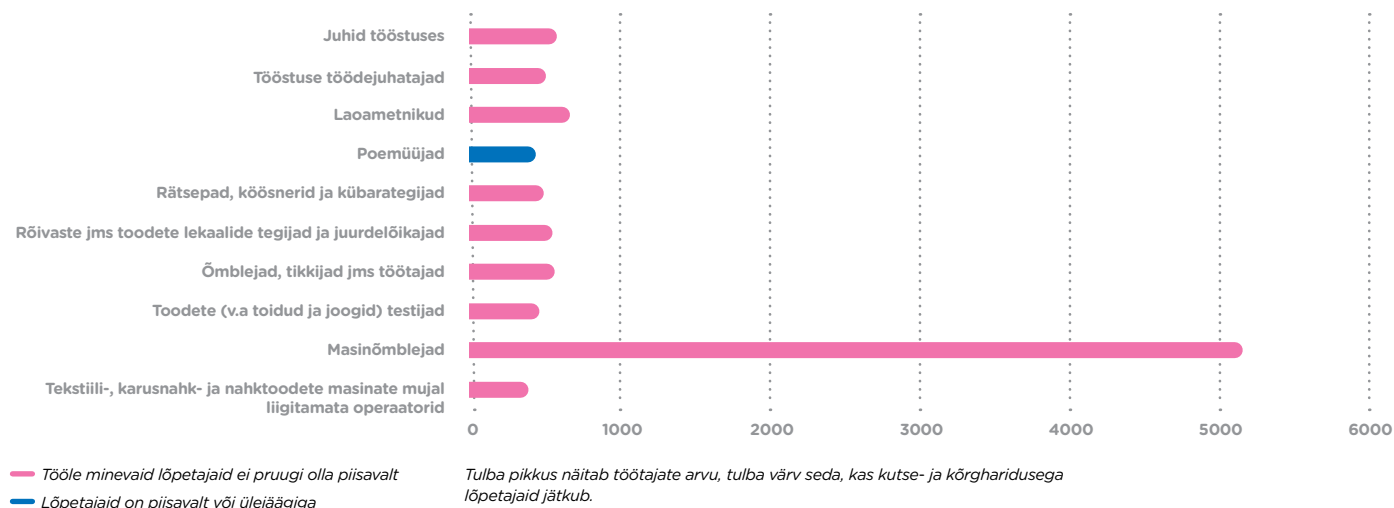
Kaks kolmandikku kergetööstuse inimestest on oskustöölised, enamik neist masinõmblejad, kellest peaaegu pooltel kutseharidus tekstiili, rõivaste ja jalatsite valmistamise alal. Üsna palju töötab ka masinate operaatoreid, rätsepaid (lõpetanud disaini eriala), juurdelõikajaid ja õmblejaid – viimased valdavalt kutse- või rakendusliku kõrgharidusega tekstiili ja rõivaste valmistamise erialadelt.

Nahktoodete tootmises figureerivad masinõmblejate kõrval veel kingsepad, jalatsitootmise masinate operaatorid ning õmblejad.

Ehkki sektori oskustöötajaid tuleb koolidest arvuliselt juurde justkui piisavalt, asuvad paljud neist tööle hoopis muudes valdkondades. Seetõttu nurisevad ettevõtjad juba praegu häälekalt töötajate puuduse üle ja see trend võib veelgi süveneda. Kahjuks ei saa selles valdkonnas inimestele maksta eriti kõrgeid palku.

Tekstiili- ja rõivatööstuse spetsialistide hulgast (kümnnendik kogu seltskonnast) leiame töödejuhatajad ning toote- ja rõivadisainerid.

Joonis 25. Kellena töötavad inimesed kergetööstuses.

Allikas: statistikaamet, Eesti tööjõu-uuring, rahvaloendus 2011, MKM

Puidutööstus

Puit on põlevkivi kõrval olulisemaid loodusvarasid Eestis, aga ühtlasi väliskaubandusbilansi tasakaalustaja. Puidutööstus on Eesti suuremaid tööstusharusid.

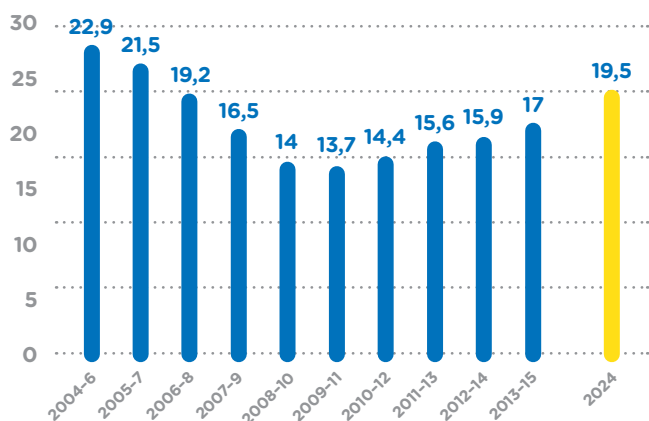
Valdkonnas tegutseb üle 1000 ettevõtte, kus töötab kokku üle 16 000 inimese. Suurimad tegijad kasutavad tänapäevast tehnoloogiat, mis tagab tugeva konkurentsivõime nii kodu- kui välisurgudel. Eriti maapiirkondades, näiteks Kesk- ja Lõuna-Eestis, on puiduettevõtted väga olulised tööandjad.

Eestis töödeldakse puitu laialdaselt, alates saematerjali tootmisest ja töötlemisest, lõpetades puitmajade, akende ja uste valmistamisega. Enam töötajaid on puidust uksi ja aknaid tootvas firmas JELD-WEN Eesti, sae- ja hõõvelmaterjali ning liimpuittalasid tootvas Stora Ensos ning parketti, pakendeid

ja kaablitrumleid tootvas Technomar & Adremis. Teistest tegijatest on olulisemad veel Viljandi Aken ja Uks, UPM-Kymmene Otepää, Balti Spoon, Repo Vabrikud, Skano Group, Toftan, Palmako ja Harmet.

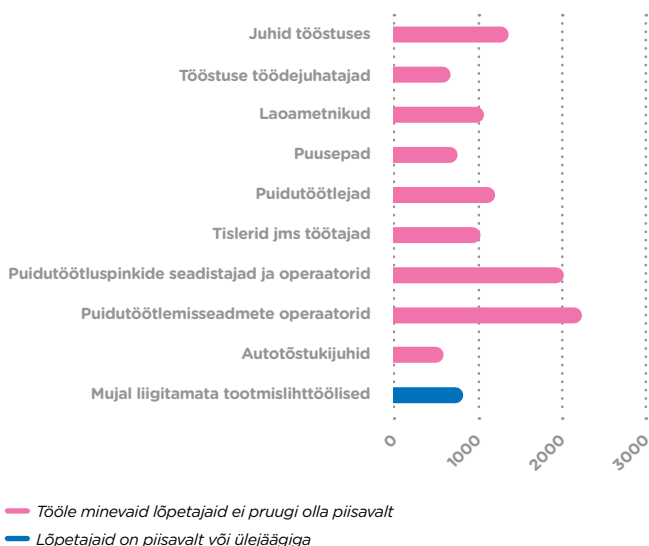
Puidutööstus on Eesti majanduse jaoks äärmiselt oluline. Väärindatakse ju kodumaist loodusvara, mistõttu jääb ka ekspordist tekkinud lisandväärtus suuresti siia. Viimastel aastatel on suurenenud sektori ettevõtete tooteportfell ning läbilöögivõime välisurgudel. Näiteks oleme me koos USA ja Hiinaga maailma kolme suurema eksportööri hulgas kokkupandavate puitehitiste turul. Euroopas anname nendega kõigile silmad ette.

Joonis 26. Puidutööstuse töötajate arv (kolme aasta keskmine, tuhandetes).

Allikas: statistikaamet, Eesti tööjõu-uuring, MKM

Joonis 27. Kellena töötavad inimesed puidutööstuses.

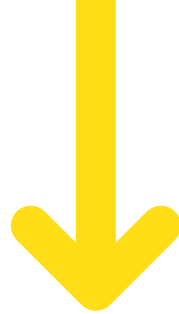

Tulba pikkus näitab töötajate arvu, tulba värv seda, kas kutse- ja kõrgharidusega lõpetajaid jätkub.

Allikas: statistikaamet, Eesti tööjõu-uuring, rahvaloendus 2011, MKM, OSKA valdkonnaraport

Puidusektor vajab tulevikus inimesi kindlasti juurde, sest keerulisemad valdkonnad, nagu puitmajade tootmine, kasvavad. Lihtsama töö osatähtsus väheneb, spetsialistide (tööstus- ja tootmisinsenerid, töödejuhatajad jne) oma kasvab. Paljudel puidualadel otsitakse varsti meeleheitlikult oskustöölisi.

Praegu valdkonnas töötavate inimeste hulgas on enim seadmeoperaatoreid, kellest kutse- või rakendusliku kõrgharidusega on umbes pooltel. Puidutöötuspinkide seadistajatest ja operaatoritest on ligi pooltel kutseharidus. Lisaks võib välja tuua veel puidutöötajaid ja tislerid. Nende puhul on kutse- ja rakendusliku kõrghariduse roll olulisem.

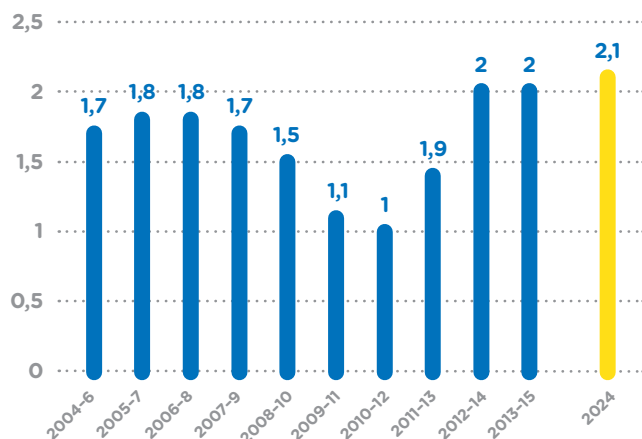

Paberitööstus

Paberit on Eestis toodetud juba ammu ajast. Siin tegutseb ligi 60 paberi, tselluloosi või paberist toodete tootmisega tegelevat ettevõtet, mis annavad tööd 1400–2000 inimesele. 80 protsenti Eesti paberitoodetest rändab piiri taha. Ka paberitööstus parandab oluliselt Eesti väliskaubandusbilanssi.

Valdkonna liidrid on puitmassitehas Estonian Cell ning paberi ja papi valmistaja Horizon Tselluloos ja Paber, kes on kahe peale hõivanud enam kui kaks kolmandikku sektori müügitulust. Ülejäänud tegijad on tunduvalt väiksemad: Victor Stationery, DS Smith Packaging Estonia, Stora Enso Packaging ja Horizon Tissue. Ettevõtjad on viimastel aastatel tublisti investeerinud energiakulu vähendamisse ja keskkonnasäästu.

Joonis 28. Paberitööstuse töötajate arv (kolme aasta keskmine, tuhandetes).

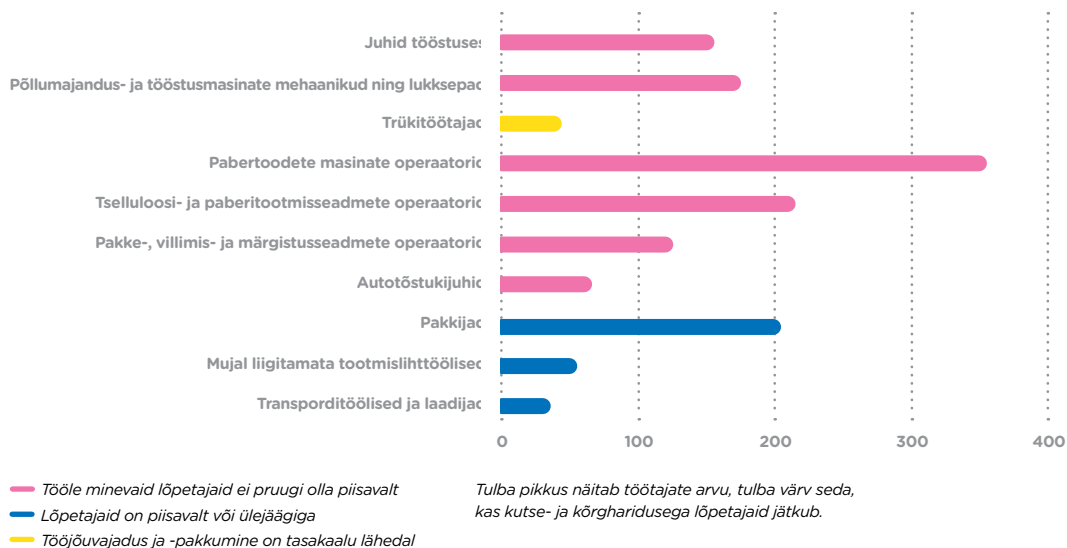
Allikas: statistikaamet, Eesti tööjõu-uuring, MKM

Majanduskriisi järel kadusid sellest valdkonnast paljud töökohad. Nähtavas tulevikus peaks töökohtade arv jääma enam-vähem praegusele tasemele.

Üle poole paberitööstuse inimestest on oskustöölised: masinaoperaatorid, mehaanikud ja lukkeseadmete operaatorid. Neid meil tulevikus selgelt ei jätku, nagu ka mehhatroonikuid, töödejuhatajaid ning keemiatööstuse tehnikuid.

Töötajate seas on valdavalt kutseharidusega inimesed, kuid mitte ainult. Viimastel aastatel on paberitööstusse lisandunud selliseid inimesi, kellel on diplom ehituse ja tsiviilrajatiste alalt või muu tehniline haridus.

Joonis 29. Kellena töötavad inimesed paberitööstuses.

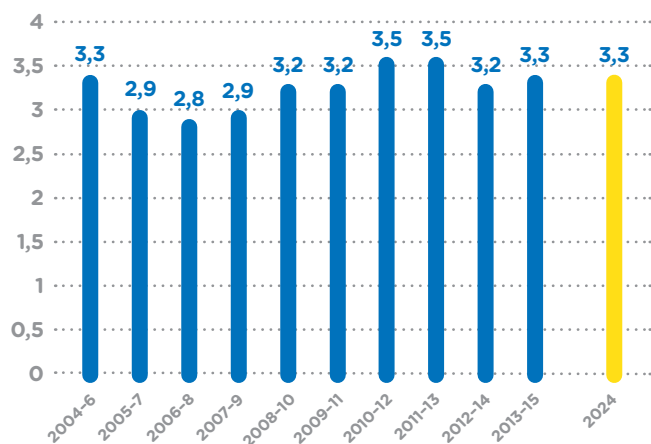

Allikas: statistikaamet, Eesti tööjõu-uuring, rahvaloendus 2011, MKM

Trükindus ja salvestiste paljundus

Trükindus hõlmab ajalehtede, muude väljaannete, raamatute ja reklaami trükkimist ja nendega seotud tegevusi. Sektori suuremad ettevõtted on Kroonpress ja Printall.

Joonis 30. Inimeste arv trükitööstuses (kolme aasta keskmine, tuhandetes).

Allikas: statistikaamet, Eesti tööjõu-uuring, MKM

Trükitööstuses töötab viimastel aastatel stabiilselt umbes 3000 inimest (peamiselt trükkalid, viimistlejad, köitjad, kujundajad ja multimeediakunstnikud). See arv ei tohiks nähtavas tulevikus oluliselt muutuda. Koolidest tuleb trükitööstuse diplomeeritud ametimehi enam-vähem piisavalt.

Keemiatööstus

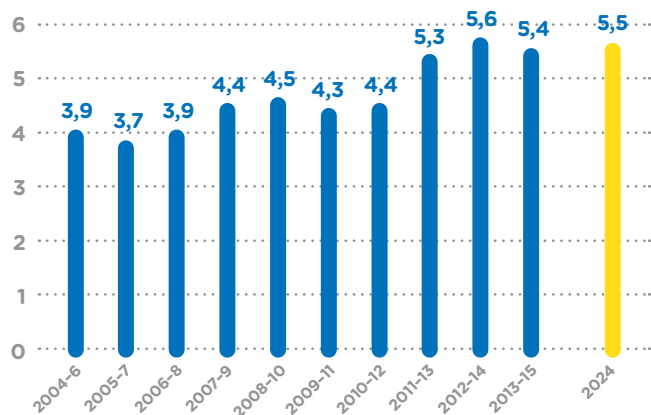
Ligi saja ettevõttega Eesti keemiatööstuse raskuskeskmes ilutseb põlevkivi, kuid siin tegutseb firmasid ka ehitus- või tarbekeemia alal. Vaeslapse osas on suuruse poolest farmaatsiatööstus.

Keemiatööstus neelab palju kapitali. Tootmismahdade kasv pole kaasa toonud töökohtade arvu olulist suurenemist. Tootlikkuses sõrgime arenenud riikidel ikka veel sabas.

Keemiatööstusest üle poole asub Ida-Virumaal, kolmandik töötajatest Tallinnas ja Harjumaal. Suuremaid tegijaid nimetades: VKG Oil, Kiviõli Keemiatööstus, Eesti Energia Õlitööstus, Akzo Nobel Baltics, Tikkurila, Eskaro, Silmet, Novotrade Invest, Krimelte, Henkel Balti Operations, Eastman Specialties, Orica Eesti, Takeda Pharma ning Interchemie Werken De Adelaar Eesti.

Investeeringud õlitööstusesse loovad ühest küljest uusi töökohti, teisalt on see valdkond väga sõltuv naftahindadest. Madalseisus jäävad ka ettevõtete investimisplaanid riulisse. Keemiatööstuses tervikuna pole olulist tööhõive kasvu oodata. Tootmine võib küll kasvada, kuid seda tänu tootlikkuse suurenemisele. Ettevõtete efektiivsuse-otsingud tulenevad tootmise kallinemisest, juba ainuüksi keskkonnahoiuga seotud kulude kasvust.

Joonis 31. Keemiatööstuse töötajad (kolme aasta keskmine, tuhandetes).

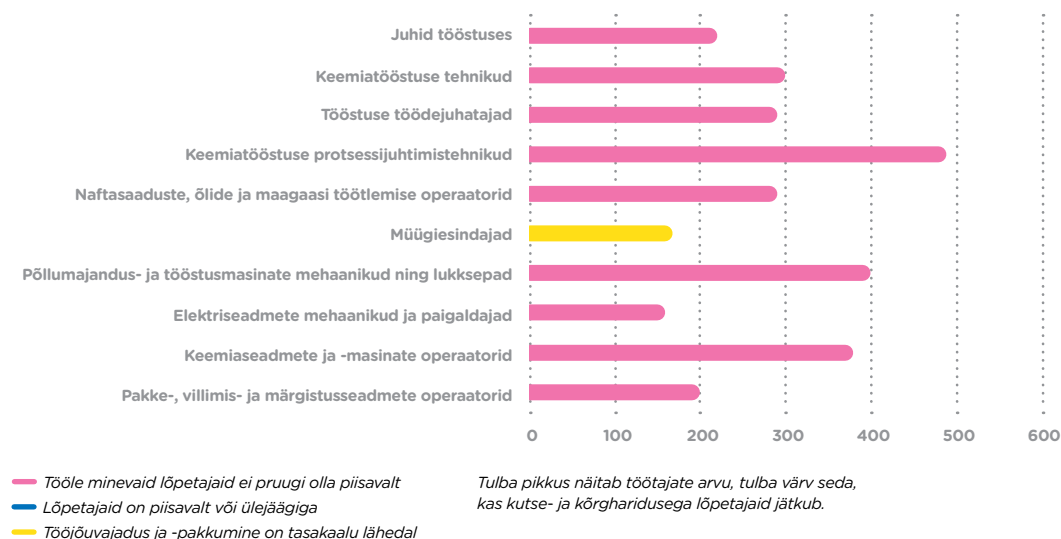

Allikas: statistikaamet, Eesti tööjõu-uuring, MKM

Keemiatööstuse spetsialistid (veerand kogu töötajaskonnast) juhivad protsesse või töötavad tehnikute, naftasaaduste töötlemise operaatorite või töödejuhatajatena. Neil on reeglina kutse- või kõrgharidus sellistelt erialadelt nagu keemia ja protsessitehnoloogia, ehitus ja tsiviilrajatised, mehaanika ja metallitöö või tootmine ja töötlemine. Neid spetsialiste on meil tulevikus liiga vähe.

Oskustööliste hulgas (kolmest kaks) on popimad ametid mehaanik, lukksepp, seadmete või masinate operaator, pakke-seadmete operaator, elektriseadme mehaanik või paigaldaja – pooled neist kutseharidusega sellistelt erialadelt nagu ehitus ja tsiviilrajatised, elektroonika ja automaatika, mootorliikurid, mehaanika ja metallitöö, elektrotehnika ja energeetika. Ka kõiki neid asjatundjaid on Eesti ettevõtjatel tulevikus raske leida.

Joonis 32. Mida teevad inimesed keemiatööstuses.

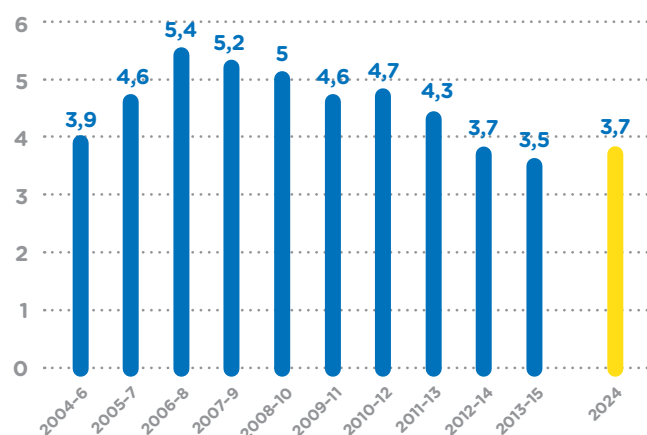
Allikas: statistikaamet, Eesti tööjõu-uuring, rahvaloendus 2011, MKM

Kummi- ja plastitööstus

Kummi ja plasti kasutame me kõikjal – alates toiduainetööstusest (pakendid), lõpetades autode või ehitusmaterjalidega. Eesti kummi- ja plastitööstuse moodustavad umbes 200 ettevõtet, kellest suuremad on Pipelife Eesti, Estiko-Plastar, Plasto, Promens, Talent Plastics Tallinn, Plastone, Reideni plaat, Westaqua-Invest, Dagöplast, Greiner Packaging, Cipax Eesti, Trelleborg Industrial Products Estonia, Merinvest ja Balteco. Suuremad ettevõtted asuvad Tallinnas ja Harjumaal (ligi pool töötajaskonnast), lisaks Saaremaal, Tartumaal ja Hiiumaal.

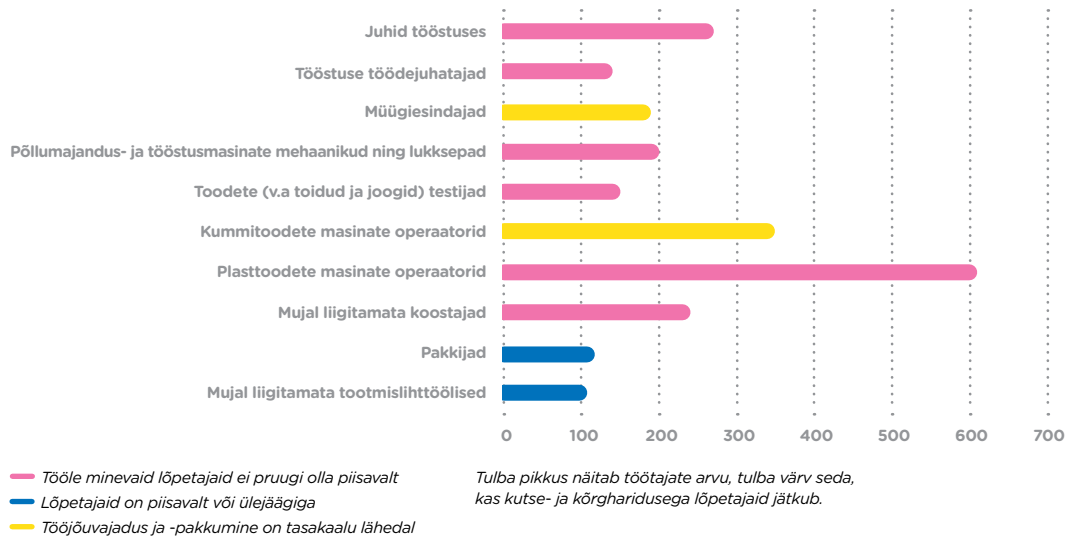
Ka selles valdkonnas püsib tööhõive tulevikus stabiilsena. Tootmine muutub keerukamaks ning inimesed asendatakse masinatega. Masstootmine on osalt juba Eestist lahkunud.

Joonis 33. Kummi- ja plastitööstuse inimeste arv.

Allikas: statistikaamet, Eesti tööjõu-uuring, MKM

Joonis 34. Kellena töötavad inimesed kummi- ja plastitööstuses.

Allikas: statistikaamet, Eesti tööjõu-uuring, rahvaloendus 2011, MKM

Kõige rohkem (umbes 60 protsenti) on sektoris oskustöölisi: kummi- ja plastimasinate operaatoreid ja seadistajaid, koostajaid ning mehaanikuid ja lukkseppi – ligi pooled neist kutsediplomiga. Kõrgharitude arv jääb alla viiendiku.

Tööle tullakse tavaliselt tehnilistelt erialadelt: ehitus ja tsiviilrahitised, mootorliikurid, elektroonika ja automaatika, materjalitöötlus, mehaanika ja metallitöö. Aga on tulnud isegi majutuse ja toitlustuse erialalt! Analüüs ütleb, et kummi- ja plastitööstuses võib tekkida mõningane tööjõu defitsiit.

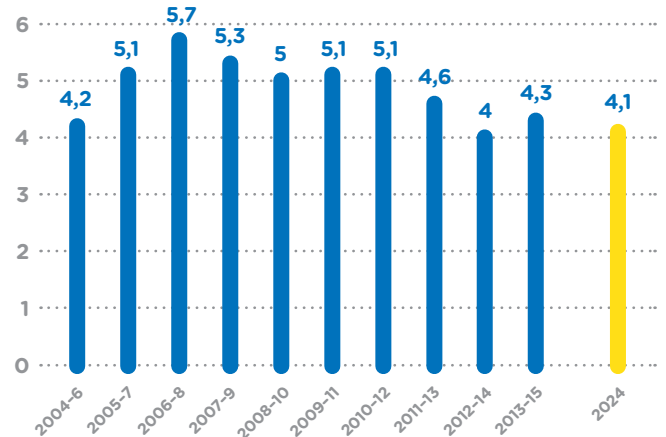
Ehitusmaterjalide tootmine

Ehitusmaterjalidena toodetakse Eestis klaasi ja klaastooteid, tsementi, betooni ja betoonelemente, looduslikust kivist tooteid, telliseid, katusekive jm.

Kõige sellega on igapäevaselt seotud umbes 4000 inimest ja see arv tõenäoliselt ei muutu. Saint-Gobain, Kunda Nordic Tsement, Rudus, TMB Element, E-Betoonelement – neid võib pidada valdkonna lipukandjateks.

Valdkonnaspetsiifilisemad erialad on betoonija, klaasi- ja keraamikaahjude operaator, tsemendi- jm mineraalide töötlemismasinate operaator, kiviraidur ning klaasimeister. Arvata võib, et üldjoontes jätkub neid töölisi tulevikus piisavalt.

Joonis 35. Ehitusmaterjalide tootvate inimeste arv (kolme aasta keskmine, tuhandetes).

Allikas: statistikaamet, Eesti tööjõu-uuring, MKM

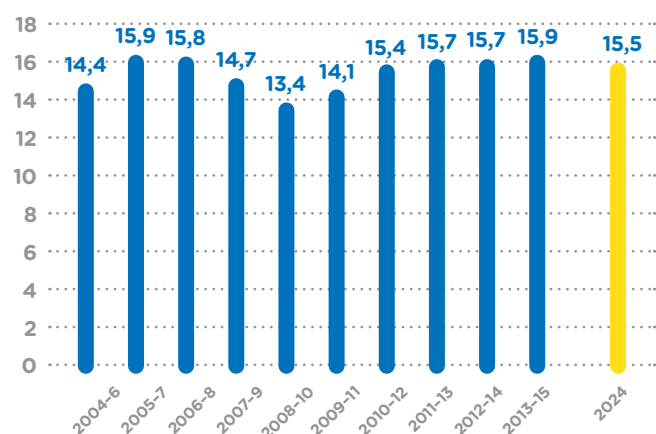
Metallitööstus

Metallitööstus on seotud mitme valdkonnaga, näiteks masinate ja seadmete tootmise ning ehitusega. Metallitööstuse ettevõtetes töötab Eestis üle 13 000 inimese, see on seega toiduainetööstuse ja puidutööstuse järel suuremaid tööstusharusid.

Eestis on üle tuhande metallitööstusettevõtte – peamiselt Tallinnas ja selle lähikümbruses, Ida-Virumaal ja Tartumaal. Suurtest nimedest mainiks ära Ruukki Productsi, Saku Metalli, Metaprinti, Fortaco Estonia, Marketex Offshore Constructions, Remeksi Keskuse, E-Profiili, Hanza Mehaanika, Favori ja AQ Lasertooli.

Tootmismahud kasvavad, peamiseks veduriks saab olla eksport. Samas töötajate arv võib sektoris hoopis väheneda, sest kasvab tootlikkus.

Joonis 36. Metallitöölise arv (kolme aasta keskmine, tuhandetes).

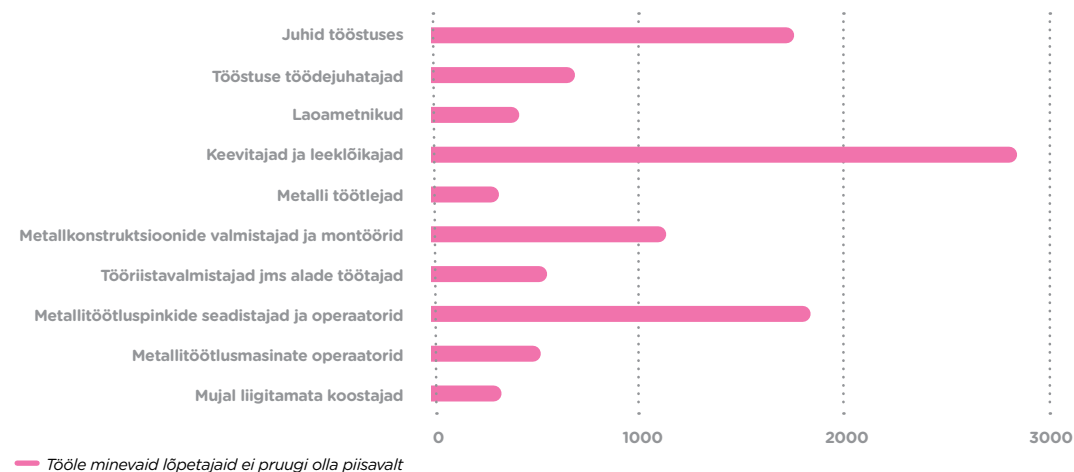
Allikas: statistikaamet, Eesti tööjõu-uuring, MKM

Spetsialiste (insenere) on valdkonda juurde tulemas. Samuti vajavad ettevõtjaid uusi oskustöölisi (keevitajad, metallitööluspinkide seadistajad ja operaatorid, metallkonstruktsioonide valmistajad jpt).

Praegustel oskustöölistel on üldjuhul kutse- või (rakenduslik) kõrgharidus mehaanika või metallitöö alal, kuid umbes kolmandik on ilma erialaharidusega. Töödejuhatajad omavad ka akadeemilist kõrgharidust.

Karta on, et tööandjad ei leia tulevikus piisavalt metallitöölisi, eriti mehhatroonikuid ja hooldustehnikuid. Metallitöölisi ahvatlevad kõrgemad palgad teisel pool piiri, mistõttu on risk, et nad lähevad Eestist ära.

Joonis 37. Mida teevad inimesed metallitööstuses.

Tulba pikkus näitab töötajate arvu, tulba värv seda, kas kutse- ja kõrgharidusega lõpetajaid jätkub.

Allikas: statistikaamet, Eesti tööjõu-uuring, rahvaloendus 2011, MKM, OSKA valdkonnaraport

Elektroonika- ja elektriseadmete tootmine

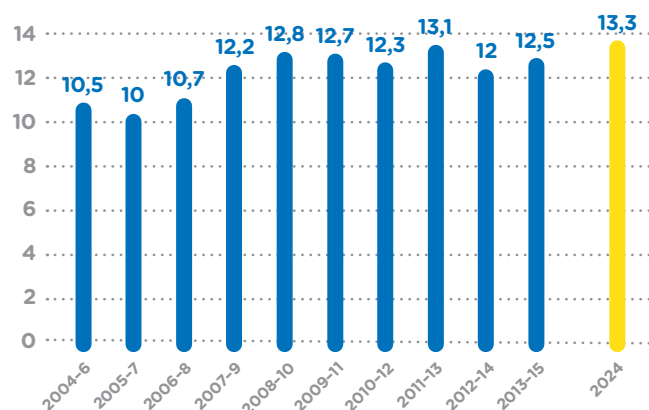
Tegemist on ühe kiiremini arenenud tööstusharuga Eestis. Elektroonika- ja elektriseadmetega tegelevate ettevõtete müük kasvas viimase kümne aastaga üle nelja korra. Ettevõtted tõid turule kallimaid ja keerukamaid tooteid ning parandasid tootlikkust.

Mõistagi tugineb sektor ekspordile ja valdav osa suurematest ettevõtetest on väliskapitalil. Elektroonika- ja elektriseadmeid toodab Eestis ligi 230 firmat. Neist valdav osa Tallinnas või selle lähiümbruses. Samas on elektroonikatööstus olnud suuremaks uute töökohtade loojaks ka Saaremaal, Pärnus, Elvas ja Koerus.

Arvutite, elektroonika- ja optikaseadmete tootmises on suuremad ettevõtted Ericsson Eesti, Enics Eesti, Scanfil ja Ordi. Elektriseadmete alal juhivad ABB, Ensto Ensek, Konesko ja Draka Keila Cables.

Tootmise kasvuga on suurenenud ka sektori tööhõive. Samas on ettevõtted parandanud ka tootlikkust ning liikunud lihtsamalt allhankelt keerulisema ja kallima koostetöö poole. Võib eeldada, et valdkond vajab inimesi ka järgnevatel aastatel.

Joonis 38. Töölise arv elektroonika- ja elektriseadmete tootmises (kolme aasta keskmine, tuhandetes).

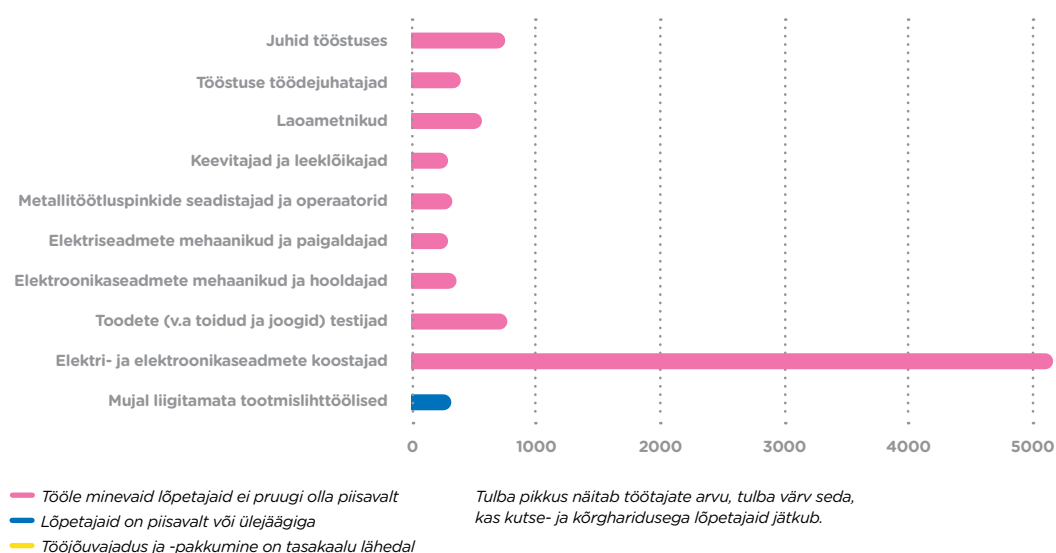
Allikas: statistikaamet, Eesti tööjõu-uuring, MKM

Kõige rohkem on valdkonnas oskustöölisi (kaks kolmandikku), kellest enamik töötavad elektri- ja elektroonikaseadmete koostajatena. Peaaegu pooltel on kutseharidus, kuid paljudel ka üldkesk- või madalam haridus. Enim tullakse nendesse ametitesse elektroonika ja automaatika õpingute järel.

Koostajatest kordades vähem töötab elektroonikavaldkonnas toodete testijaid, töödejuhatajaid, elektroonikaseadmete mehaanikuid ja hooldajaid ning elektroonikainsenere. Inseneridel on valdavalt kõrgharidus (arvutiteadused, elektroonika ja automaatika). Analüüs näitab, et peaaegu kõigi suuremate ametialade puhul võib tulevikus tekkida töötajate põud.

Elektri- ja elektroonikaseadmete koostajaid napib küll juba praegu, kuid neid on võimalik suhteliselt lühikese ajaga ettevõtetes kohapeal välja koolitada.

Joonis 39. Mida teevad inimesed elektroonika- ja elektriseadmete tootmises.

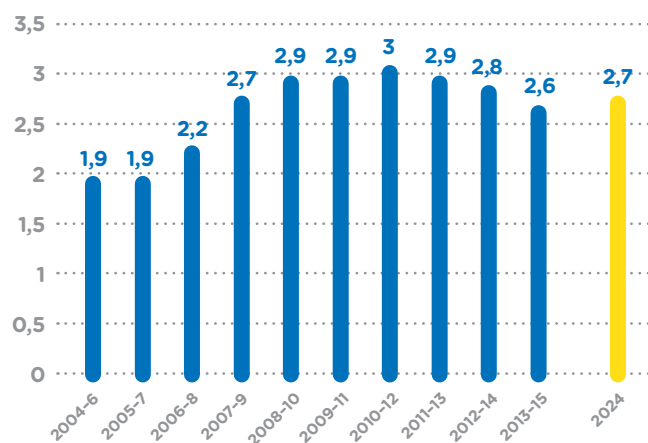
Allikas: statistikaamet, Eesti tööjõu-uuring, rahvaloendus 2011, MKM, OSKA valdkonnaraport

Masinatööstus

Eesti masinatööstus kasvas kriisi eel kiires tempos, kuid sai siis valusa laksu. Tänapäevaks on august taas välja ronitud, kuid uus kasv on saavutatud väiksema arvu töötajatega. Masinatööstus sõltub välisurgudest, kuhu liigub suurem osa Eesti masinatest.

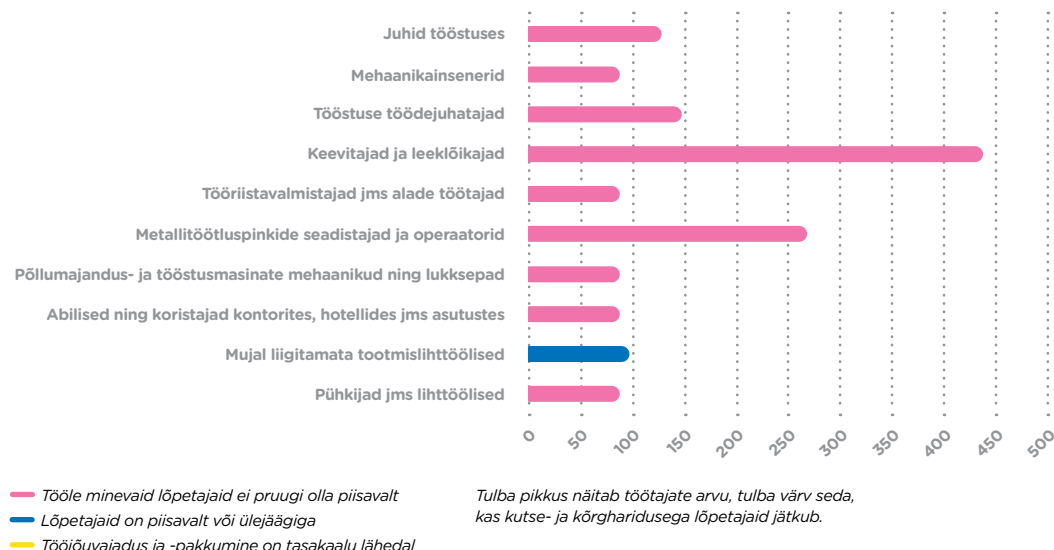
Sektoris toimetab 150 ettevõtte kokku üle 3000 inimese. Suuremad firmad on Hekotek, Palmse Mehaanika-koda, Sami, Finmec, Rauameister, JOT Eesti, Interconnect Product Assembly, PMT, Sveba-Dahlen Baltic ja Metos. Paiknevad nad peamiselt Tallinnas ja Harjumaal, ent masinatööstus on laiali üle Eesti.

Joonis 40. Töötajate arv masinatööstuses (kolme aasta keskmine, tuhandetes).

Allikas: statistikaamet, Eesti tööjõu-uuring, MKM, OSKA valdkonnaraport

Joonis 41. Mida teevad inimesed masinatööstuses.

Allikas: statistikaamet, Eesti tööjõu-uuring, rahvaloendus 2011, MKM, OSKA valdkonnaraport

Masinatööstus on kõrgtehnoloogilisem kui metallitööstus. Seal valmistatakse keerukamaid ja kallimaid tooteid. Arenenud riikide näitel võiks ka Eesti masinatööstuses tekkida uusi töökohti, kuid automatiseerimine nullib selle ära.

Väheneb oskustöötajate arv, kuid suureneb spetsialistide osatähtsus. Praegu on iga teine valdkonna inimene oskustöölaine, näiteks keevitaja, metallitöötlustpinkide seadistaja ja operaator võiööriistavalmistaja – valdavalt kutse- või rakendusliku kõrgharidusega mehaanika ja metallitöö alal. Spetsialistide puhul esineb ka akadeemilist kõrgharidust. Tuleviku tööjõuvajadusega on nii ja naa: võib jääda inimesi puudu, võib ka mitte.

Sobiva tööjõu leidmise võib keeruliseks teha see, et koolilõpetanutel puuduvad oskused kasutada tehnoloogiliselt keerukamaid seadmeid. Põllumajandusmasinate ja tööstusseadmete mehaanikuid ja lukkseppi Eesti koolidest praktiliselt ei tulegi.

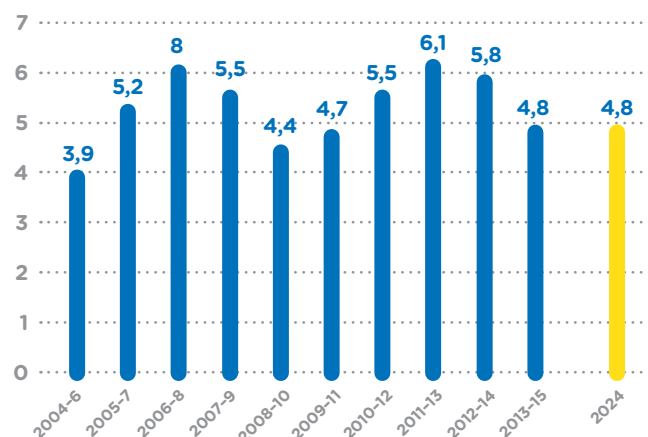
Transpordivahendite tootmine

Veel üks äri, mis sõltub tugevalt meeleoludest välisturgudel. Majanduskriis rasis Eesti transpordivahendite tootjaid võimsalt, kuid selle järel toimus kiire taastumine.

Transpordivahendite tootjaid on Eestis üle saja. Liidriteks sellised äriühingud nagu PKC Eesti, Norma, Stoneridge Electronics, Fors MW, Respo Haagised, Bestnet, Tarmetec, Universal Industries, Baltic Workboats, Luksusjaht ning BLRT Grupp. Asukoha osas üllatused puuduvad: enamik suurtegiijatest paikneb Tallinnas ja Harjumaal, mõned ka Tartumaal ja Saaremaal.

Pikk vaade ütleb, et eksport võiks sektori müüginahud üles vedada. Aga tootmise kasvu taga on tootlikkuse suurenemine. Kvalifitseeritud tööjõu nappus ning palgatõus sunnib firmasid keskenduma kallimatele toodetele.

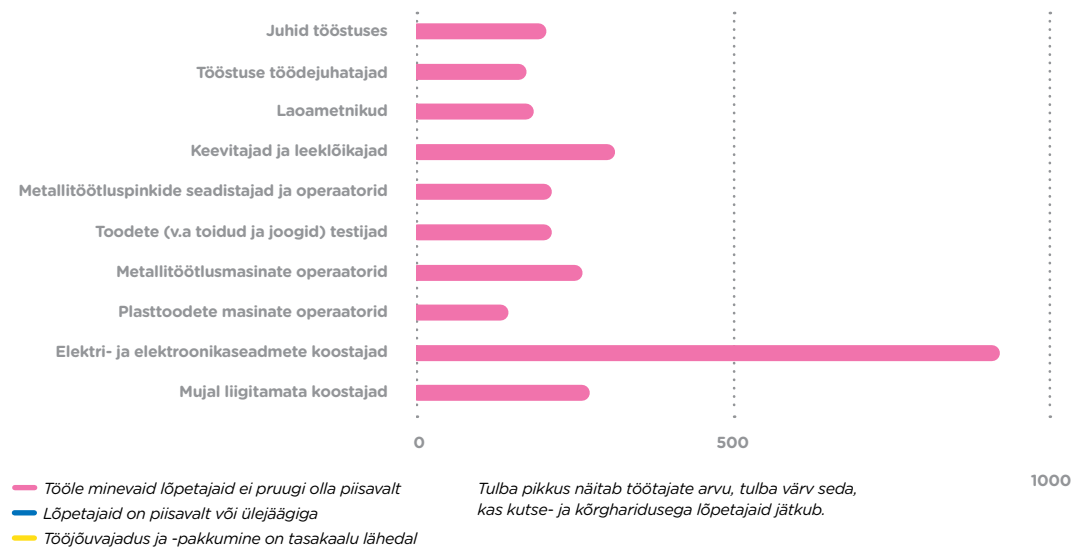
Joonis 42. Transpordivahendeid tootvate inimeste arv (kolme aasta keskmine, tuhandetes).

Allikas: statistikaamet, Eesti tööjõu-uuring, MKM

Mis ametites inimesed selles sektoris töötavad? Umbes 70 protsenti on oskustöölised: koostajad, keevitajad, masinaoperaatorid ning tööpinkide operaatorid ja seadistajad. Ka nende hariduse osas üllatused puuduvad: enamikul neist on taskus kutsediplom mõnelt tehniliselt erialalt, nagu näiteks elektroonika ja automaatika, mehaanika ja metallitöö, ehitus ja tsiviilrajatised. Paljudel neist ametialadest tekib tulevikus inimeste puudus. Kui koolilõpetanud isegi jätkub, siis nad ei saa hakkama keerukamate seadmete kasutamise ega seadistamisega.

Joonis 43. Mida inimesed transpordivahendite tootmises teevad.

Allikas: statistikaamet, Eesti tööjõu-uuring, rahvaloendus 2011, MKM, OSKA valdkonnaraport

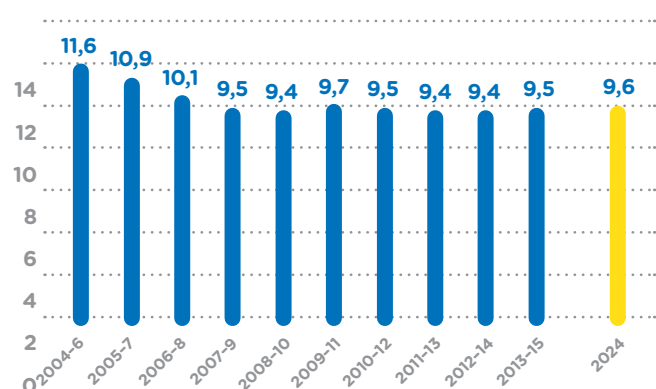
Mööblitööstus

Pikkade traditsioonidega mööblitööstuses tegutseb Eestis ligi 600 ettevõtet, kus saab tööd umbes 8000–9000 inimest. Valdavalt on tegu väikeste firmadega, mis annavad tööd maapiirkondades Põhja- ja Kagu-Eestis.

Suuremad mööblitootjad on Bellus Furniture, Antsla Inno, Standard, Flexa Eesti, Valga Gomab Mööbel ja Delux.

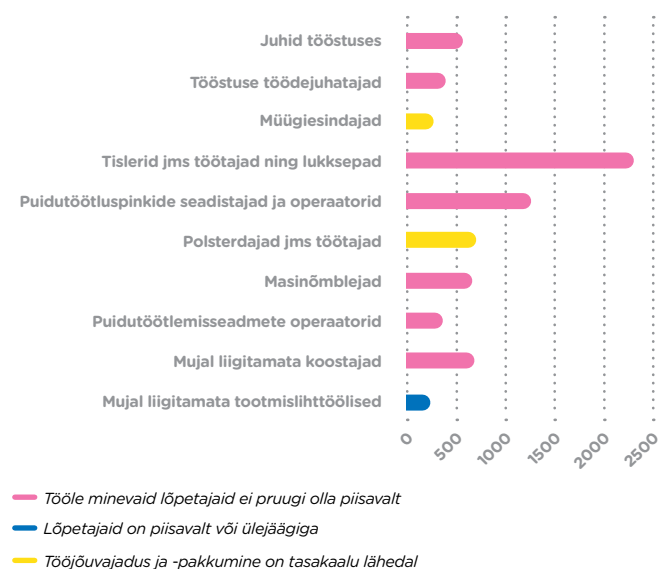
Suuri töoandjaid mööblitööstuses enam pole. Masstootmine ei tasu Eestis ära ning tootmine on automatiseeritud. Samas on sektor oluliseks väljundiks väiketootjatele, kes realiseerivad oma disainiideid. Samad trendid jätkuvad sektoris ka edaspidi.

Joonis 44. Mööblitööstuse töötajate arv (kolme aasta keskmine, tuhandetes).

Allikas: statistikaamet, Eesti tööjõu-uuring, MKM

Joonis 45. Mida teevad inimesed mööblitööstuses.

Allikas: statistikaamet, Eesti tööjõu-uuring, rahvaloendus 2011, MKM, OSKA valdkonnaraport

Töötajate arv jääb sektoris stabiilseks. Spetsialistide (tootedisainerid, tööstus- ja tootmisinsenerid, töödejuhatajad) osakaal suureneb ja neid inimesi on vaja juurde.

Mööblitööstuses on kõige rohkem tislereid, kellest ligi kahel kolmandikul on kutseharidus või rakenduslik kõrgharidus. Tööle tullakse kutsekoolist, olles õppinud üldjuhul materjalitööstuse erialal. Puidutööstuspinkide seadistajatest ja operaatoritest ligi pooltel on kutseharidus (ehitus ja tsiviilrajatised, materjalitööstus). Suuremate ametialade hulka kuuluvad veel polsterdajad ja masinõmblejad (õpingud tekstiili ja rõivaste valmistamise ning nahatöötlemise erialadel).

Noored võiks täna õppima minna kõiki neid erialasid – tööta nad ei jää.

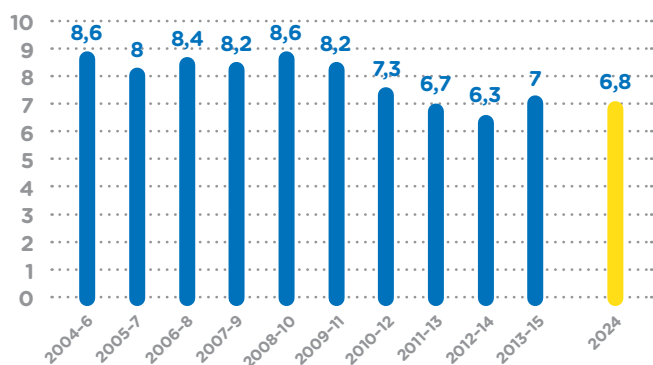
Muu tootmine, masinate ja seadmete remont ning paigaldus

Selles sektoris moodustavad suurima töötajaskonna need, kes tegelevad masinate ja elektrijaamade remondi ja paigalduse ning laevade, rongide ja lennukite remondi ja hooldusega. Teine suurem valdkond on tööstuslike masinate ja seadmete paigaldus.

Ametlik kategooria „muu tootmine“ sisaldab väga mitmesuguseid tegevusi: meditsiiniinstrumentide ja -vahendite, küünalde, sporditarvete (näiteks kalastusvahendid), väärisesemete, muusikariistade tootmine jne. Sektori suurtegijad on Enefit Solutions, Tallinn Shipyard, Magnetic MRO, Karl Storz Video Endoscopy Estonia, Viru RMT, Hansa Candle ning Rapala Eesti.

Sektoris töötab umbes 7000 inimest ja hõive püsib stabiilsena ka edaspidi. Suurema töötajaskonnaga ametialad on tööstusmasinate mehaanikud ja lukksepad, keevitajad, elektri- ja elektroonikaseadmete mehaanikud ja paigaldajad, koostajad, metallitööstuspinkide seadistajad ja operaatorid, laevamehaanikud ning meditsiiniliste ja hambaproteeside tehnikud. Kõigi nende puhul võib tulevikus tekkida kutse- ja kõrgharidusega inimeste puudujääk, välja arvatud tööstusmasinate mehaanikud ja lukksepad.

Joonis 46. Töötajate arv nn muus tootmises (kolme aasta keskmine, tuhandetes).

Allikas: statistikaamet, Eesti tööjõu-uuring, MKM

Elektrienergia-, gaasi- ja veevarustus

Energeetikas, gaasi- ja veevarustuses töötab umbes 9000 inimest: toodavad elektrit või soojust, tegelevad nende ülekande ja jaotusega, on hõivatud vee- või gaasivarustuse alal.

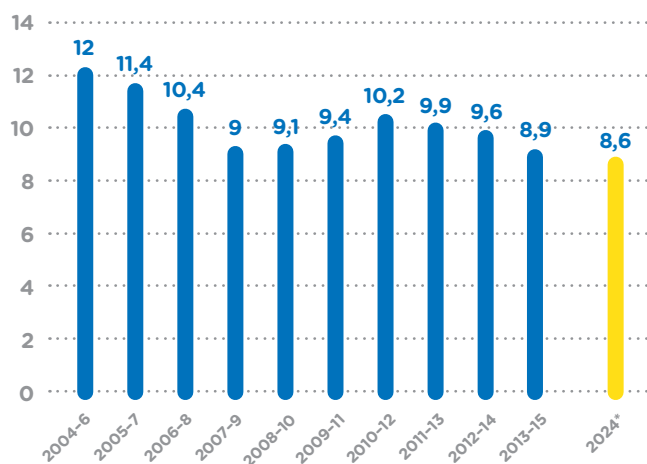
Eesti Energia on üks valdkonna liidreid. Vee- ja soojatootmises töusevad esile suuremates linnades tegutsevad Tallinna Vesi, Tallinna Küte ja Anne Soojus, gaasivarustuses Eesti Gaas. Kokku tegutseb elektrienergia-, gaasi- ja veevarustuses üle 300 ettevõtte.

Prognoosi kohaselt sektori tööhõive pigem väheneb. Elektri- ja soojatootmises kasvab taastuvate energiaallikate osakaal. Samas jääb põlevkivienergeetika veel sektori keskmesse aastateks.

Uued seadmed vajavad vähem, kuid kõrgema kvalifikatsiooniga inimesi. Gaasi valdkonnas võib täiendavaid töökohti luua veeldatud maagaasi (LNG) laialdasem kasutamine.

Viimase kümne aastaga on sektoris kasvanud spetsialistide ning vähenenud oskustöötajate osakaal.

Joonis 47. Energeetikas, gaasi- ja veevarustuses töötavate inimeste arv (kolme aasta keskmine, tuhandetes). 2024. aasta tärniga number hõlmab ka jäätmekäitlust.

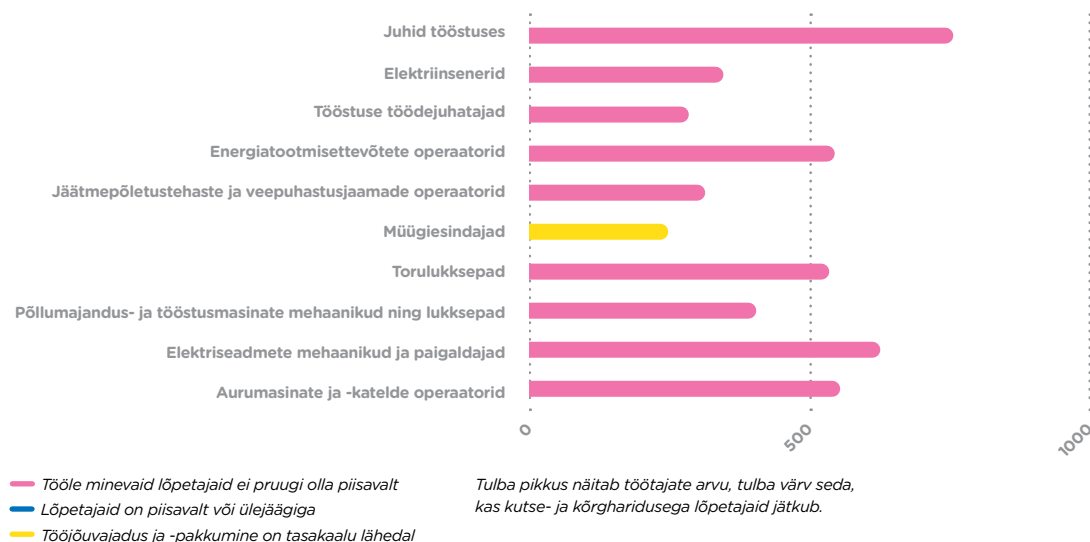

Allikas: statistikaamet, Eesti tööjõu-uuring, MKM

Kolmandik sektori töötajatest on spetsialistid: energiatootmise ja veepuhastusjaamade operaatorid, elektriinsenerid, töödejuhatajad. Neid jääb tulevikus puudu. Spetsialistidel on üldjuhul kas kutse- või kõrgharidus (elektriinseneridel peamiselt kõrgharidus) elektrotehnika ja energeetika erialal. Veepuhastusjaamade operaatoritel ka mehaanika ja metallitöö või ehituse ja tsiviilrajatis erialal.

Pooled inimesed on oskustöölised: elektriseadmete mehaanikud ja paigaldajad, katelde operaatorid, torulukksepad, tööstusmasinate mehaanikud ja lukksepad, keevitajad, ehitus-elektrikud, elektriliinide paigaldajad ja hooldajad – pooled kutseharidusega, viiendik kõrgharidusega tehnikaga seotud erialadelt (elektrotehnika ja energeetika, elektroonika ja automaatika, mootorliikurite, laevanduse ja lennundustehnika, mehaanika ja metallitöö, ehitus ja tsiviilrajatised). Noored, soovitame õppida neid erialasid – teid võetakse tulevikus kindlasti tööle.

Joonis 48. Mida teevad inimesed energeetikas, gaasi- ja veevarustuses.

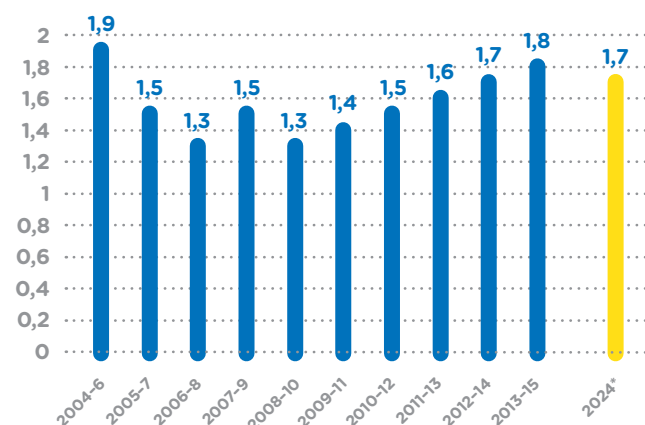
Allikas: statistikaamet, Eesti tööjõu-uuring, rahvaloendus 2011, MKM

Jäätmekäitlus

Jäätmekäitlus hõlmab jäätmete kogumist, jäätmetöötlust ja taaskasutust. Sektori suurimad firmad on Ragn-Sells, Kuusakoski, Eesti Pandipakend, Eesti Keskkonnateenused, Cronimet Eesti Metall ja Ecometal.

Kolmandik jäätmekäitlejatest on lihttöölised, veidi rohkem on oskustöölisi. Millistes ametites? Näiteks veoautojuht, masinate juht, prügisorteerija ja -vedaja või jäätmepeletustehaste operaator.

Joonis 49. Töötajate arv jäätmekäitluses (kolme aasta keskmine, tuhandetes). 2024. aasta tärniga prognoos käib nii energeetika, veevarustuse kui ka jäätmekäitluse sektori kohta.

Allikas: statistikaamet, Eesti tööjõu-uuring, MKM

Ehitus

Eesti ehitussektor orienteerub suurel määral siseturule, mistõttu on selle arengud tugevalt seotud Eesti majanduse üldise käekäiguga. Ehitusettevõtted küll üritasid majanduskriisi aastatel rohkem piiri taha vaadata, kuid viimasel ajal teevad seda järjest vähem.

Ehitussektori ja majanduse tervis ei muutu päris sünkroonis. Ehitus reageerib majandusele inertsiga. Kui majandus läheb üles, kulub ehitussektoril tõusuks veidi rohkem aega. Keerab majandus nina allapoole, siis püsib ehituses veel mõnda aega pidu ja pillerkaar ning alles mingi aja möödudes algab sõit allamäge. Seaduspärasus on seletatav asjaoluga, et kinnisvara neelab suuri investeeringuid. Ebakindlatel aastatel lükatakse sellised rahapaigutused sageli edasi. Headel aastatel aga kasvavad ehitusmahud (ja -hinnad) kiiresti.

Ehituses teenis 2015. aastal leiba üle 60 000 inimese, kellest iga kuues töötas välismaal. Iga kümnes Eesti tööealine inimene on ehitaja!

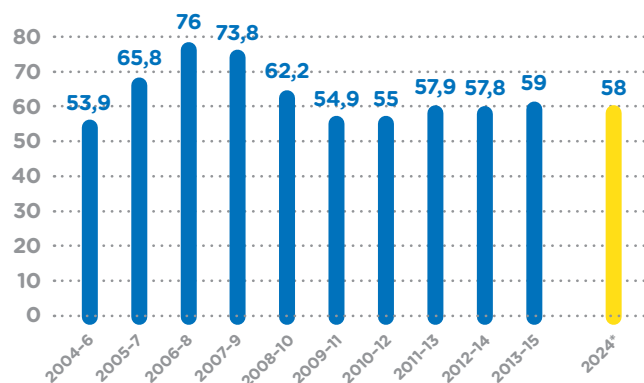
Majanduskriis ravis ehitussektorit halastamatult. Võrreldes 2007. aastaga on sektoris 20 000 töötajat vähem. Teid, tehnovõrke ja muid rajatise ehitab sama palju inimesi kui varem. Ent majaehitajaid ning igasuguseid eritöödespetse (elektrikuid, torumehi, viimistlejaid) on vähem.

Eestis tegutseb üle 9000 ehitusettevõtte, millest 90 protsenti on vähem kui 10 töötajaga mikroettevõtted. Suuremad nn peatöövõtjad on Merko Ehitus, Astlanda Ehitus, Fund Ehitus, Maru Ehitus, YIT Ehitus, Rand ja Tuulberg, Nordecon, TREF, TREV2 Grupp ja Lemminkäinen Eesti.

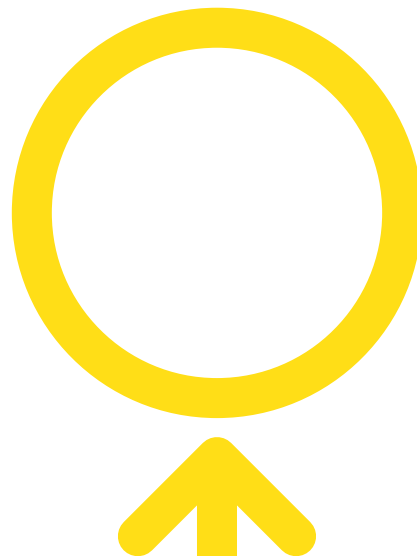
Lähemas tulevikus püsib ehitajate vajadus praegusel tasemel. Euroopa Liidu raha töötab Eestisse voolata vähem, järelikult väheneb veidi ka ehitusmaht. Kukkunud on ka riigi investeringud hoonetesse. Elamufond vananeb, rahvas kolib suurematesse linnadesse – kõik see mõjutab ehitust.

Ka ehituses on enamik inimestest oskustöölised (üldehitajad, torulukksepad, maalrid, teemasinate juhid). Valdavalt kutseharidusega. Oskustöötajate puhul näitab analüüs, et kutse- ja kõrgharidusega lõpetajad ei kata tööandjate vajadusi paljude ametialade puhul. Firms pingutavad nii täna kui ka homme, et inimesi ise objektidel välja õpetada.

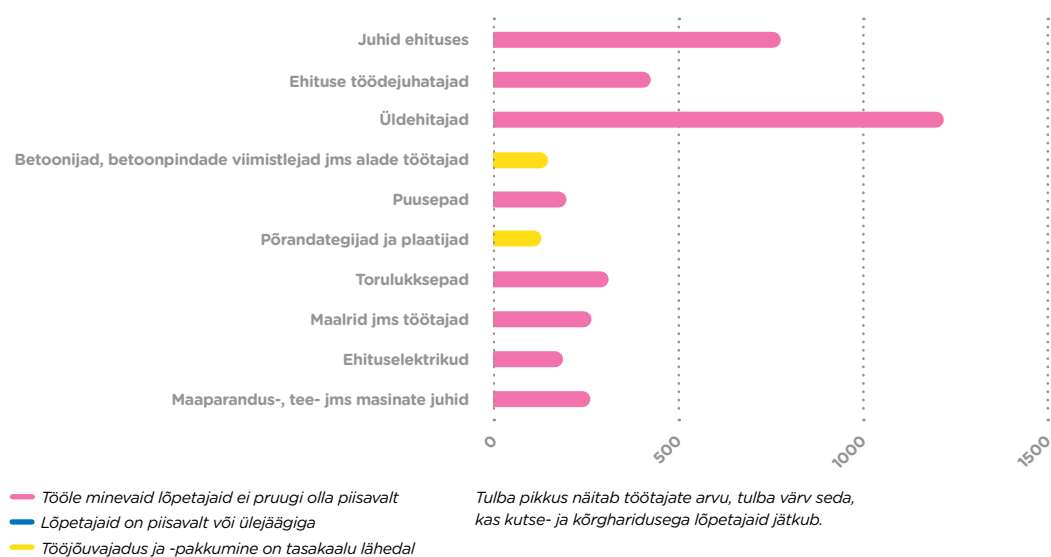
Joonis 50. Ehitustööliste arv (kolme aasta keskmine, tuhandetes).

Allikas: statistikaamet, Eesti tööjõu-uuring, MKM

Joonis 51. Mida teevad inimesed ehituses.

Allikas: statistikaamet, Eesti tööjõu-uuring, rahvaloendus 2011, MKM

Spetsialistide hulgas (iga kuues) figureerivad töödejuhatajad, insenerid ja tehnikud. Kui töödejuhatajatel on võrdselt kutse- või kõrghariduslik taust, siis ehitustehnikutel kaldub kaalukauss juba kõrghariduse poole ja insenerid ei saa kõrgharidusest üle ega ümber.

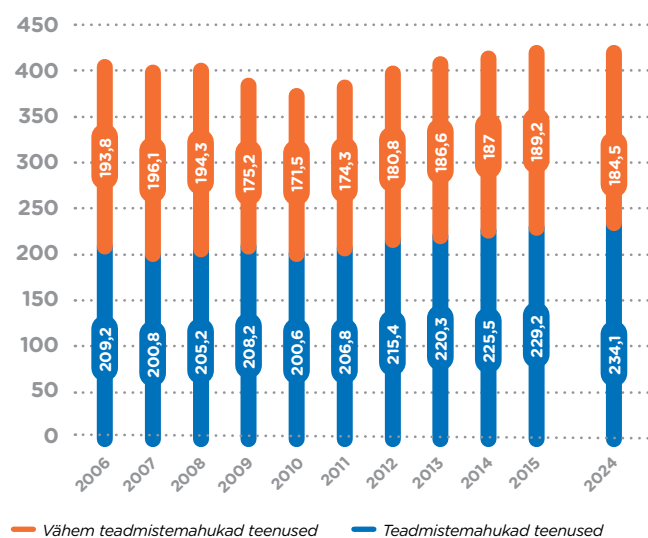
Tulevik näitab ühemõtteliselt, et mida keerukamad ülesanded ja mida kõrgema hariduse vajadus, seda rohkem ehitusettevõtted tööinimestest puudust tunnevad. Lihttöolistest selles valdkonnas puudu ei tule.

Teenused

Teeninduses töötab Eestis ligi 420 000 inimest ehk kaks kolmandikku kõikidest töötajatest. Teenuste osa suureneb Eesti majanduses järjepidevalt. Teadmistemahukad teenused (vee- ja õhustransport, info ja side, finants, kindlustus, kutse-, teadus- ja tehnikaalane tegevus, tööhõiveagentuurid, turvatöö, avalik haldus ja riigikaitse, haridus, tervishoid, kunst) moodustavad üle poole kõikidest teenustest (ja hõlmavad 229 000 töötajat). Tööhõive sedalaadi teenustes kasvas viimase kümne aastaga tempos poolteist protsenti aastas.

Vähem teadmistemahukates teenustes (kaubandus, maismaa-transport, laondus, majutus ja toitlustus, kinnisvara, rentimine, reisibürood ja korraldajad, hoonete hooldus, büroohaldus, muud teenindavad tegevused) suurenes töötajate arv kuni majanduskriisini, kuid siis kukkus. 2015. aastal tegutses neil tegevusaladel kokku 189 000 inimest.

Joonis 52. Kui palju on töötajate arv teenindussektoris muutunud (tuhandetes).

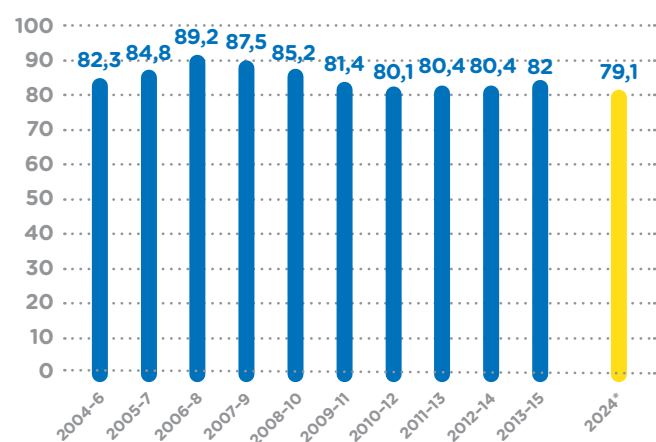

Allikas: statistikaamet, Eesti tööjõu-uuring, MKM

Hulgi- ja jaekaubandus

Kaubandussektor on töötajate arvu poolest Eesti suuruselt teine majandussektor. 2015. aastal oli selle hinge kirjas ligi 84 000 inimest ehk umbes iga kuues töötaja. Majandusbuum tõi valdkonda palju uusi töökohti, kuid tänaseks on nende hulk taas vähenenud. Nagu ka kaubanduse osatähtsus meie majanduses üldiselt. Viimastel aastatel on kaubanduse tööhõive püsinud stabiilsena.

Joonis 53. Transpordisektoris töötavate inimeste arv (kolme aasta keskmine, tuhandetes).

Allikas: statistikaamet, Eesti tööjõu-uuring, MKM

Suuremad jaemüügiettevõtted Eestis on Coop Eesti Keskühistu (Maksimarket, Konsum, A&O), Maxima Eesti, Tallinna Kaubamaja Grupp (sh Selver), Prisma Peremarket, Rimi Eesti Food ning OG Elektra. Eesti suhteliselt väike turg on küllaltki killutatud mitmete suurte kettide vahel ning keegi ei domineeri. Hulgimüügis on suurema müügituluga ettevõteteks kütuse müüjad Orlen Eesti ning Neste Eesti.

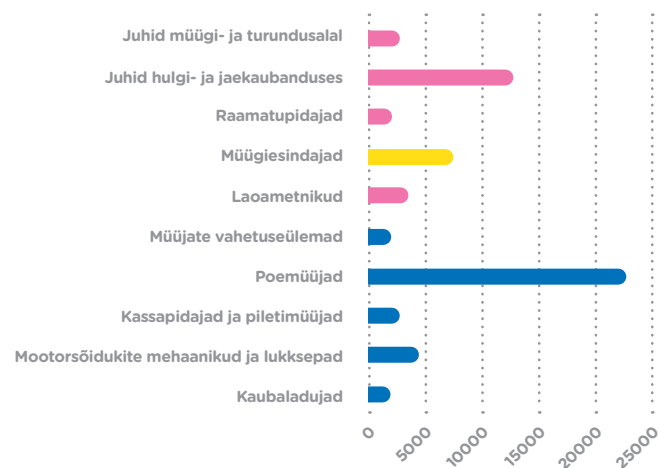
Eesti sisekaubanduses on pilt viimaste aastatega muutunud. Suured ketid arendavad e-poode, paigaldavad iseteeninduskassasid, suured kaubanduskeskused ehitatakse veel suuremaks jne.

Suurem osa sektori inimestest tegutsevad jaekaubanduses (üle 50 000 inimese), kus töötajaskond on aastatega pigem vähenenud, nagu ka müügis ja remondis. Jaekaubanduses kahaneb töötajate arv tulevikus veelgi.

Kaubanduses on kõige rohkem teenindajaid (iga teine), sh poemüüjaid (jaekaubanduses ligi 40 protsenti tööjõust, mujal vähem). 40 protsendil töötajatel on kutseharidus – peamiselt hulgi- ja jaekaubanduse ning majutuse ja toitlustuse erialadelt, kuid ka juhtimise ja halduse erialalt (rakenduskõrgharidus). Teenindajate hulgas on palju laoametnikke (laotöötajad, laohoidjad), müüjate vahetuseülemaid, kassapidajaid ja piletimüüjaid.

Spetsialistide seas, keda on viiendik sektori inimestest, esineb müügiesindajaid, varustajaid (pooltel kõrgharidus), apteekreid (kõrgharidus farmaatsia alalt) ning toetavate teenuste osutajaid (raamatupidajad, sekretärid jt). Mootorsõidukite müügis ja remondis on kõige rohkem mehaanikuid ning lukkseppasid (valdavalt kutse- või rakendusliku kõrgharidusega mootorliikurite, laevanduse või lennundustehnika erialadelt). Kutse- ja kõrgharidusega inimeste puhul tekib tulevikus puudujääk vaid juhtivatel ametikohtadel.

Joonis 54. Mida teevad inimesed kaubanduses.

— Tööle minevaid lõpetajaid ei pruugi olla piisavalt
 — Lõpetajaid on piisavalt või ülejäägiga
 — Tööjõuvajadus ja -pakkumine on tasakaalu lähedal

Tulba pikkus näitab töötajate arvu, tulba värv seda, kas kutse- ja kõrgharidusega lõpetajaid jätkub.

Allikas: statistikaamet, Eesti tööjõu-uuring, rahvaloendus 2011, MKM

Veondus ja laondus

Veonduses ja laonduses töötab üle 45 000 inimese ehk ligi seitse protsenti kõikidest töötajatest. Neist 4000 töötab välismaal.

Kolmandik selle valdkonna inimestest tegeleb kaubaveoga maanteel. Viiendik pakub veondust toetavaid tegevusi (sadamad, laadungikäitlus, ekspedeerimine jm). Järgnevad bussi-, trammi-, trolli- ja taksovedajad (iga kuues) ning raudtee-, mere-, õhutranspordivedajad, postiljonid ja kullerid.

Transport annab olulise panuse eksporti ja tasakaalustab Eesti väliskaubandusbilanssi.

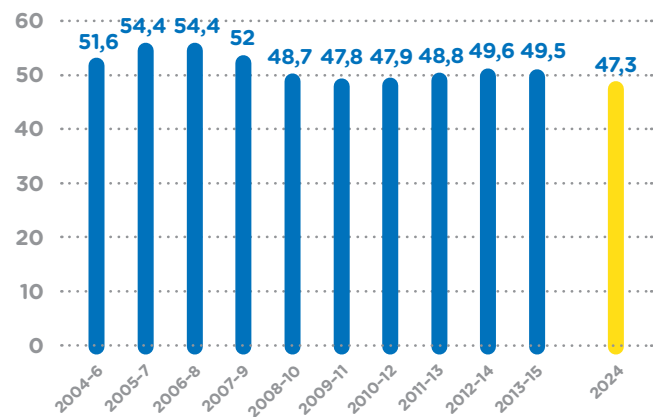
Sektoris tegutseb üle 4800 ettevõtte. Maismaa reisijaveos on suurima veomahuga Tallinna Linnatransport, mis teenindab bussi-, trammi- ja trolliliine Tallinnas. Riigisest reisijatevedu raudteel korraldab Eesti Liinirongid (Elron), maanteedel bussi- dega aga Mootor Grupp.

Eesti suurim raudtee kaubavedaja on EVR Cargo. Kaubavedude alal üldiselt juhivad sektorit logistikafirmad, nagu DHL Estonia, Schenker ja DSV Transport. Kogu transpordisektori liider on aga reisijate ja kauba merevedudega tegelev Tallink Grupp.

Olulisim sadamateenuste pakkuja on Tallinna Sadam, mis tegutseb Muuga sadama, Vanasadama, Paldiski Lõunasadama, Paljassaare sadama ja Saaremaa sadama omaniku ning haldajana. Suurim laadungikäitleja on Vopak E.O.S. Lennunduse tipus on Nordic Aviation Group. Posti- ja kullerteenistuses on suurim ettevõtte Eesti Post (Omniva).

Transpordisektori tööhõive on viimastel aastatel püsinud stabiilne. Edasised arengud sõltuvad suuresti majanduse üldisest käekäigust, kuid ka välistest teguritest, näiteks transiidist. Võib eeldada, et töötajate arv selles sektoris tulevikus mõnevõrra väheneb.

Joonis 55. Transporditöölise arv (kolme aasta keskmine, tuhandetes).

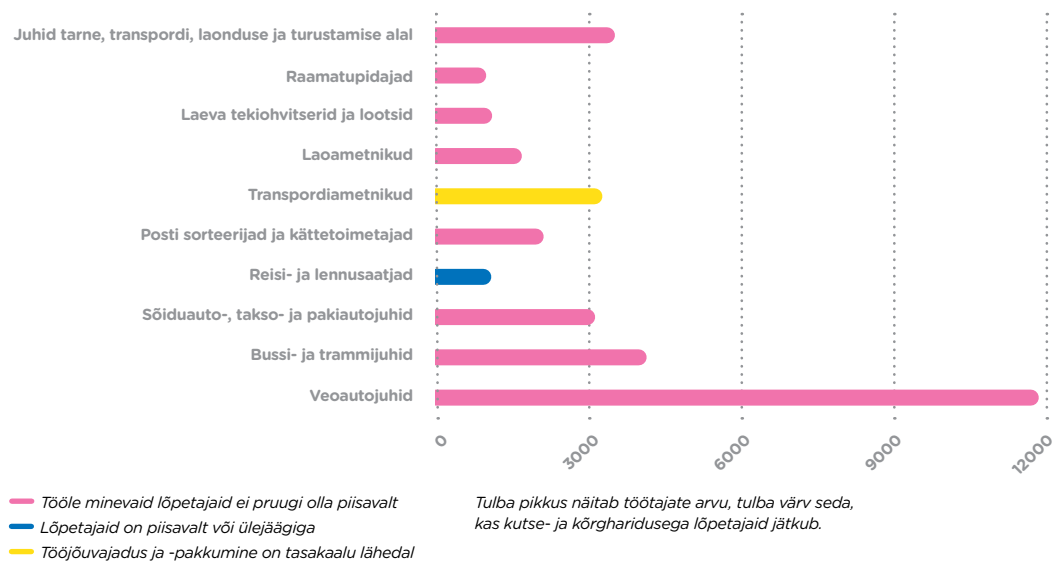

Allikas: statistikaamet, Eesti tööjõu-uuring, MKM

Kõige rohkem töötab sektoris auto- ja bussijuhte. Kutse- ja kõrgkoolidest tuleb neid vähesel määral, suure osa inimestest õpetavad ettevõtjad ise välja. Parem on olukord mehaanikute ja lukkseppadega, kus erialasel tasemekoolitusel (mootorliikurite, laevanduse ja lennundustehnika õppekavad) on ka suurem tähtsus.

Ka teenindajate (iga neljas) osas on olukord suhteliselt hea – välja arvatud postitöötajate ja laoametnike puhul. Neid tuleb koolidest piisavalt. Spetsialistide poolelt võib vajaka jääda laeva tekiohvitseri ja lootse ning laevamehaanikuid.

Joonis 56. Mida teevad transpordisektori inimesed.

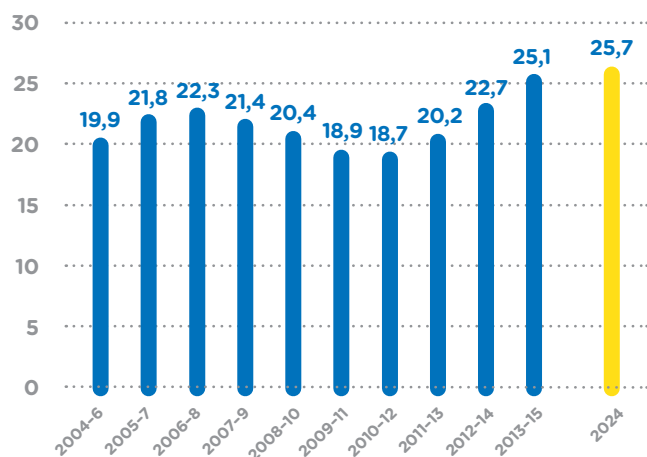

Allikas: statistikaamet, Eesti tööjõu-uuring, rahvaloendus 2011, MKM

Majutus ja toitlustus

Tegevusala suurim haru on toitlustus, kus töötab kaks kolmandikku sektori inimestest. Viimastel aastatel on töötajate arv kasvanud taas üle 20 000. Enne majanduskriisi liikus majutus- ja toitlustusäri tõusvas joones, kuid kriis tõmbas hoo maha.

Joonis 57. Majutuse ja toitlustuse töötajate arv (kolme aasta keskmine, tuhandetes).

Allikas: statistikaamet, Eesti tööjõu-uuring, MKM

Majutus- ja toitlustusäri sõltub mõistagi turismist. Turism on Eesti majanduse oluline osa (7 protsenti majandusest) ning toob raha sisse. Eesti turismimajandus toetub väliskülastajatele, kellest viiendiku moodustavad soomlastest ühepäevakülastajad. Sõltuvus Soome turistidest on viimastel aastatel sektoris siiski vähenenud.

Üle kahe kolmandiku ööbimistest hotellides läheb välituristide arvele. Toitlustusäris teevad turistid poole käibest.

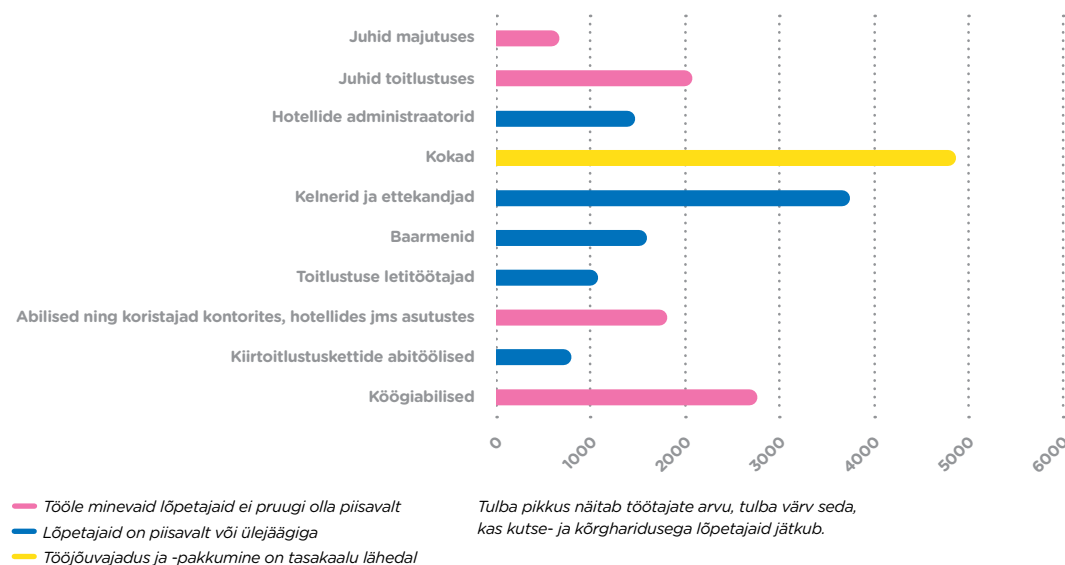
Peamine turismimagnet on Tallinn, kuid vaikselt kasvab huvi ka teiste piirkondade vastu, kuhu on kerkinud või kerkivad tervisekeskused ning hotellid.

Eestis tegutseb üle 700 majutusettevõtte ning üle 1500 toitlustusettevõtte. Suuremad majutajad on TLG Hotell (Tallink, Pirita TOP SPA Hotell), Sokotel (Hotell Viru), Hotell Olümpia, Meriton Hotels ja Swisshotel Estonia. Toitlustusettevõtetest vääriavad märkimist Premier Restaurants Eesti (McDonald's), Hesburger ja Baltic Restaurants Estonia. Ligikaudu 60 protsenti tegutseb Tallinnas.

Tulevik toob reisimise kasvu, mis toetab ka Eesti ettevõtteid – ning loob vajaduse uute töökäte järele. Eeldatavalt suureneb nii sise- kui ka väliturism, mistõttu kasvab ka teenuste pakumine, lisandub uusi majutus- ja toitlustuskohti jne. Kasv saab siiski olema aeglasem kui seni.

Enim on majutuses ja toitlustuses teenindajaid: kokad, kelnerid ja ettekandjad, baarmenid, hotellide administraatorid. Kutse- ja kõrgharitud jätkub, natuke raskem on leida peakokki. Kokkadel on pigem kutseharidus, teistesse ametitesse on tulnud ka üldkeskhariduse või madalama haridusega. Sektor on noortele oluline hüppelaud töömaailma, töö käib õpingutega käsikäes. Suhteliselt palju on majutuses ja toitlustuses ka lihttöölisi (iga viies), nagu köögiabilised, koristajad jt.

Joonis 58. Mida teevad majutuse ja toitlustuse ala töötajad.

Allikas: statistikaamet, Eesti tööjõu-uuring, rahvaloendus 2011, MKM

Info ja telekommunikatsioon

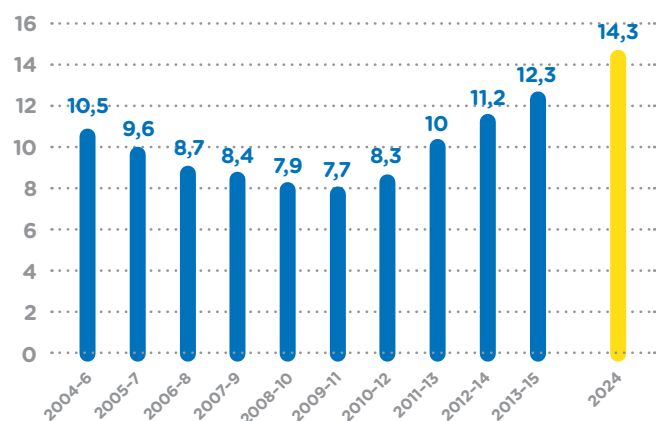
Info ja telekommunikatsiooni sektoris töötas mullu üle 13 000 inimese. Nad kirjastasid raamatuid ja perioodikat ning osutasid sideteenuseid. Erinevalt programmeerimisest pole tööhõive info ja telekommunikatsiooni valdkonnas kümme aastaga oluliselt suurenenud.

Kasvanud on töötamine kinofilmide ja telesaadete tootmises, traadita sideteenuste osutamises ning andmetöötluses ja veebihostingus. Sektorisse kuuluvad veel ka raadiod, teled ja uudisteagentuurid.

Suuremad mobiilifirmad on Telia Eesti, Elisa Eesti ja Tele2 Eesti. Traatsideteenuseid pakuvad ka Starman ja STV, sideteenuseid vahendab Top Connect ning satelliitteenuseid osutab Viasat. Suuremad ajalehekirjastajad on Postimees Grupp, Ekspress Meedia ja Äripäev.

Raadioäris või muus „infoalases tegevuses“ ruulivad Trio LSL, Adcash ja FCR Media. Üle 90 protsendi umbes 1600st sektori ettevõttest on alla 10 töötajaga pisifirmad.

Joonis 59. Info- ja kommunikatsiooninimeste arv (kolme aasta keskmine, tuhandetes).

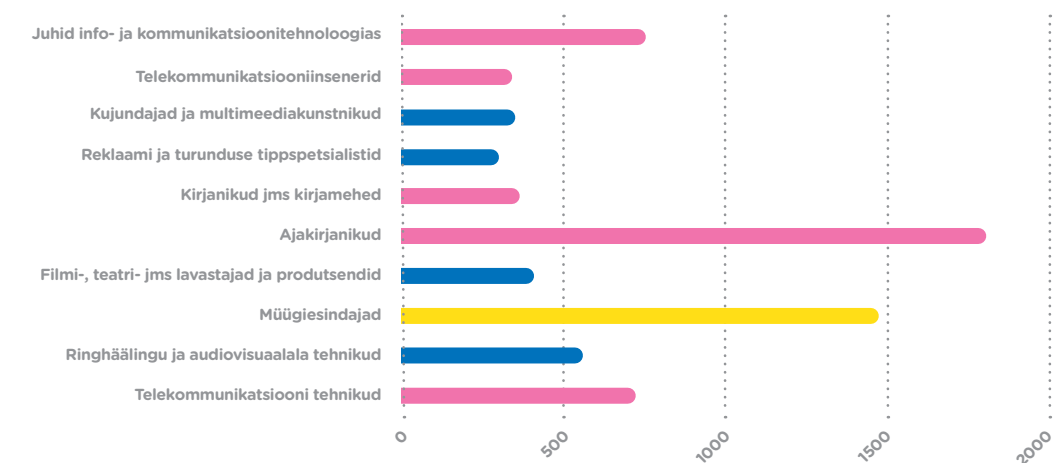

Allikas: statistikaamet, Eesti tööjõu-uuring, MKM

Koguni kolmveerand sektori inimestest on spetsialistid, väga palju on ka juhte (iga kuues), mis tuleneb väikeettevõtete suurest hulgast.

Kes on spetsialistid? Näiteks ajakirjanikud, müügiesindajad, telekommunikatsiooni-, ringhäälingu- ja audiovisuaalala tehnikud. Ajakirjanikest enamikul on kõrgharidus, müügiesindajatest vähem kui pooltel. Hinnanguliselt võib spetsialiste selles sektoris tulevikus pigem vajaka jääda.

Joonis 60. Kellena töötavad inimesed info ja kommunikatsiooni valdkonnas.

— Tööle minevaid lõpetajaid ei pruugi olla piisavalt
 — Lõpetajaid on piisavalt või ülejäägiga
 — Tööjõuvajadus ja -pakkumine on tasakaalu lähedal

Tulba pikkus näitab töötajate arvu, tulba värv seda, kas kutse- ja kõrgharidusega lõpetajaid jätkub.

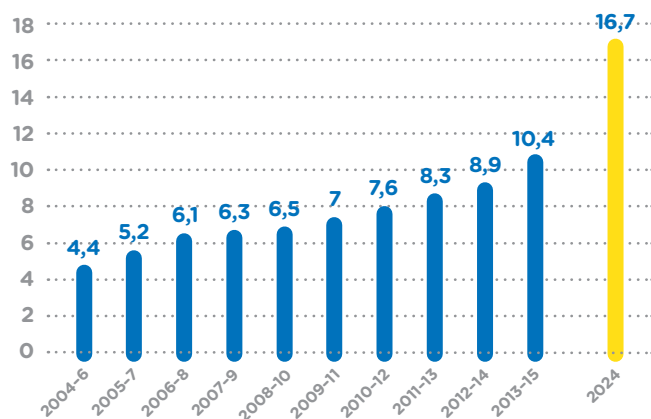
Allikas: statistikaamet, Eesti tööjõu-uuring, rahvaloendus 2011, MKM, OSKA valdkonnaraport

Programmeerimine

Tegevusala hõlmab lisaks programmeerimisele veel arvutisüsteemide ja andmebaaside haldust ning arvutialaseid konsultatsioone. Tegemist on ühe kõige kiiremini kasvanud valdkonnaga, kus 2015. aastal tegutses enam kui 2000 ettevõttes kokku ligi 13 000 inimest.

Enamik ettevõtetest on väikesed, kuid suuremad firmad on Skype Technologies, Playtech Estonia ja Nortal.

Joonis 61. Programmeerijate (ja teiste selle tegevusala spetsialistide) arv (kolme aasta keskmine, tuhandetes).

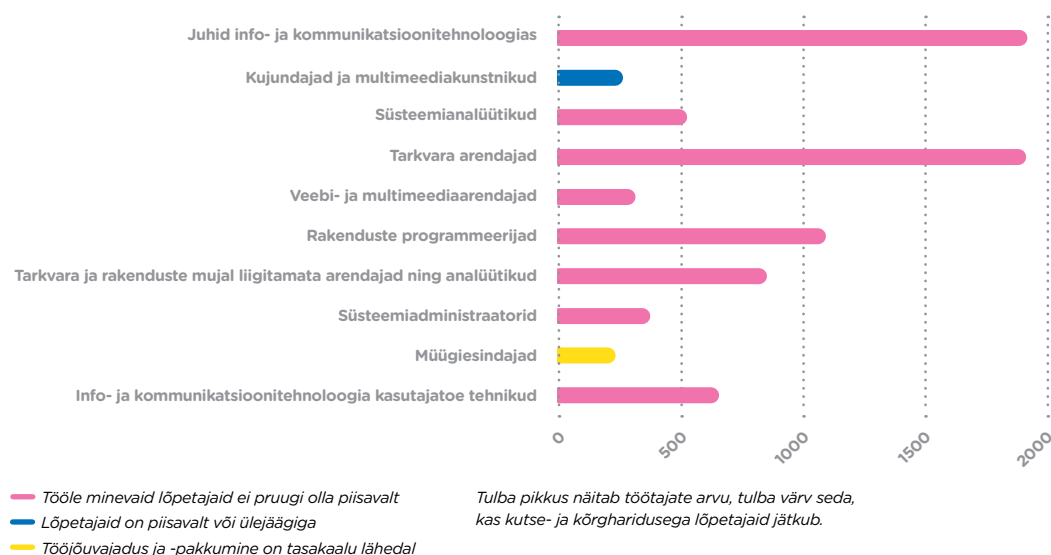

Allikas: statistikaamet, Eesti tööjõu-uuring, MKM, OSKA valdkonnaraport

Viie töötajast neli on spetsialistid (tarkvara insenerid ja arhitektid, programmeerijad, müügiesindajad, analüütikud, kasutajatoe tehnikud, süsteemidraaatorid jt), ülejäänud valdavalt juhid. Umbes 60 protsendil spetsialistidest on kõrgharidus, valdavalt arvutiteaduste alal.

Kõik prognoosid kinnitavad ühemõtteliselt, et ka tulevikus on sektori ettevõtete jaoks inimeste leidmine paras peavalu.

Joonis 62. Mida teevad inimesed programmeerimise valdkonnas.

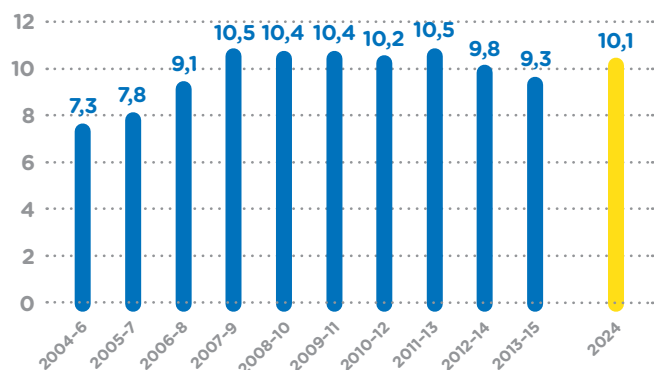

Allikas: statistikaamet, Eesti tööjõu-uuring, rahvaloendus 2011, MKM, OSKA valdkonnaraport

Finants ja kindlustus

Finants- ja kindlustusäris tegutseb ligi 10 000 inimest, sellest kaks kolmandikku panganduses ning viiendik kindlustuses. Ülejäänud pakuvad mitmesuguseid seotud teenuseid (kapitalirent, pandimajad, finantsnõustamine, fondide valitsemine jm). Suurimateks tööandjateks on Swedbank ja SEB Pank. Kümne aastaga on sektori tööhõive suurenenud, kuid viimastel aastatel pole olulist kasvu märgata. Prognoosi kohaselt püsib ka tulevikus sel alal töötajate arv tänases suurusjärgus.

Joonis 63. Finants- ja kindlustusala töötajate arv (kolme aasta keskmine, tuhandetes).

Allikas: statistikaamet, Eesti tööjõu-uuring, MKM

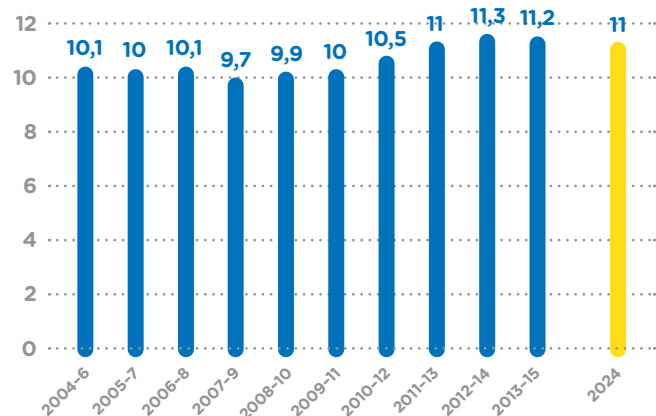
Enim on pangatellereid, kindlustusagente, finantsvahendus- ja kindlustusteenuste juhte, finants- ja investeerimisnõustajaid, krediidi- ja laenuametnikke, finantsanalüütikuid. Pangatelleritest ja kindlustusagentidest pooltel on taskus ülikoolidiplom, veerandil kutsediplom. Teistes ametites ei saa kõrghariduse nõudest enam üle ega ümber. Tööjõuvajadus on pigem hästi kaetud.

Kinnisvara

Kinnisvara alal tegutseb Eestis umbes 11 000 inimest. Suurem osa neist tegeleb kinnisvara üürimisega või käitlusega mõnes kinnisvarabüroos või kinnisvara haldusega tegelevas ettevõttes.

Tegevusala suurim ettevõtte on Riigi Kinnisvara. Tööhõive tulevikus oluliselt ei muutu.

Joonis 64. Kinnisvarasektoris tegutsevate inimeste arv (kolme aasta keskmine, tuhandetes).

Allikas: statistikaamet, Eesti tööjõu-uuring, MKM

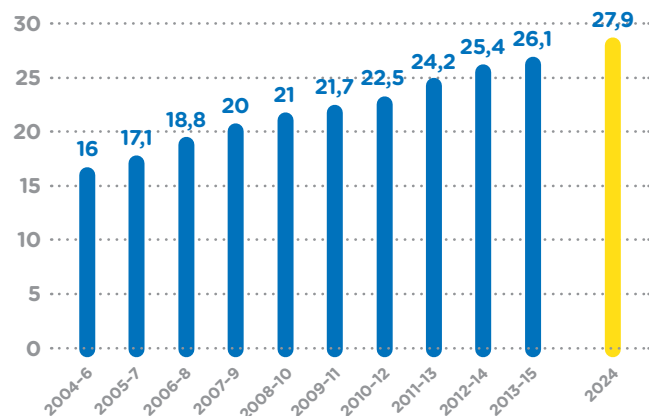
Kellena selles sektoris töötatakse? Suurimate ametialade hulka kuuluvad kinnisvaramaaklerid ja haldajad, äriteeninduse ja haldusala juhid, abilised ja koristajad kontorites, hotellides jms asutustes, pühkijad jms lihttöölised. Vastutusrikkamates ametites on rohkem kõrgharitud. Lihttööliste seas (koristajad, pühkijad) domineerivad madalama haridusega inimesed. Samas on isegi koristajatest iga viies kõrgharidusega!

Kutse-, teadus- ja tehnikaalane tegevus

Mida selles valdkonnas tehakse? Juriidilisi toiminguid, raamatupidamist, juhtimisalast nõustamist, arhitekti- ja inseneritegevusi, teadus- ja arendustegevust, reklaamindust, disaineritööd, tõlkimistöid jm. Üle 70% hõivatutest töötab spetsialisti ametialadel. Sektoris hõivatute arv on kasvanud ning kasvab veidi ka tulevikus. Vaid raamatupidajate arv kahaneb.

Tulenevalt sektori mitmekesisusest on ka suuremate ametialade nimekiri kirju: eri valdkondade juhid, raamatupidajad, mitmesugused õigusvaldkonna tippspetsialistid, ehitusinsenerid, ehitusarhitektid, tõlkijad, tõlgid, sekretärid-asjaajajad, reklaami ja turunduse tippspetsialistid, kartograafid ja maamõõtjad jpt. Analüüsi põhjal on kutse- ja kõrgharidusega töötajate vajadus sektoris tervikuna rahuldavalt kaetud, kuid mitmel ametialal võib tekkida puudujääk (näiteks mehaanika- ja elektriinsenerid, masinaehitustehnikud).

Joonis 65. Töötajate arv kutse-, teadus- ja tehnikaalases tegevuses (kolme aasta keskmine, tuhandetes).

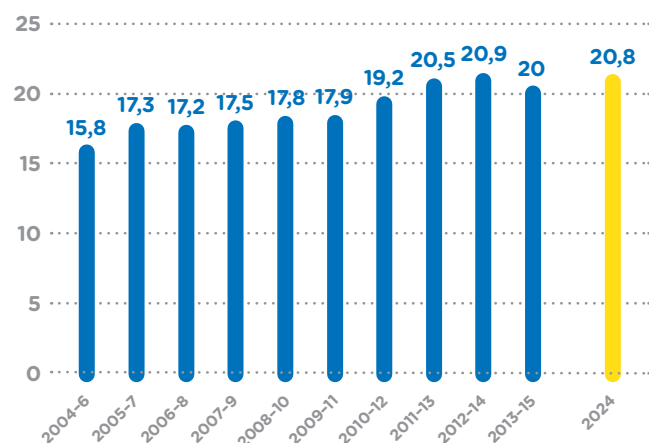

Allikas: statistikaamet, Eesti tööjõu-uuring, MKM

Haldus- ja abitegevused

Haldus- ja abitegevused hõlmavad mitmesuguseid tegevusi: mootorsõidukite, masinate, seadmete jms rentimine, tööjõu rent, reisibürood ja -korraldajad, turvatöö, hoonete puhastus, kõnekeskused jpm. Sektoris kokku töötab umbes 20 000 inimest, suuremateks tegevusaladeks on puhastustegevus ning turvatöö. Ettevõtlusstatistika põhjal on hõivatute arv veelgi suurem, oluliseks valdkonnaks on selle põhjal ka tööjõu rent.

Joonis 66. Töötajate arv haldus- ja abitegevustes (kolme aasta keskmine, tuhandetes).

Allikas: statistikaamet, Eesti tööjõu-uuring, MKM

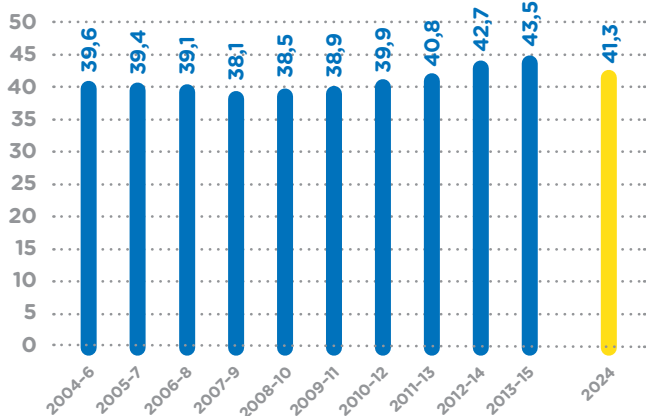
Viimastel aastatel on sektori tööhõive suurenenud tänu spetsialiseerumisele ja kõrvaltegevuste sisseostu kasvule (näiteks ehitusmasinate rentimine, puhastusteenused, kõnekeskused), samuti on suurenenud välismaal töötamine. Samas on ka harusid, kus tarbijaharjumuste muutus või internet/tehnoloogia on vähendanud vajadust inimtööjõu järele.

Kõige arvukamalt on tegevusalal turvatöötajaid, oluliselt vähem juba mitmesuguseid juhte, reisikonsultante, müügiesindajaid, telefonimüügi agente, infotelefonide operaatoreid jt. Paljusid sektori ametimehi jääb tulevikus vajaka.

Avalik haldus ja riigikaitse

Avalikus halduses ja riigikaitstes töötab ligi 43 000 inimest. Poole sektorist moodustavad avalik haldus, tervishoiu-, sotsiaalelu haldus jne), teiseks suuremaks valdkonnaks on mitmesugused avalikud teenused (õiguskaitse, riigikaitse, politsei, tuletõrje jms).

Joonis 67. Avalikus halduses ja riigikaitstes töötavad inimesed (kolme aasta keskmine, tuhandetes).

Allikas: statistikaamet, Eesti tööjõu-uuring, MKM

Edaspidi tööhõive sel alal pigem väheneb. Seda peamiselt rahvastiku ning tööealiste elanike arvu kahanemise tõttu, mis võiks viia korraliku haldusreformini. Analüüs näitab, et tulevikus sel alal koolilõpetajaid piisab.

Haridus

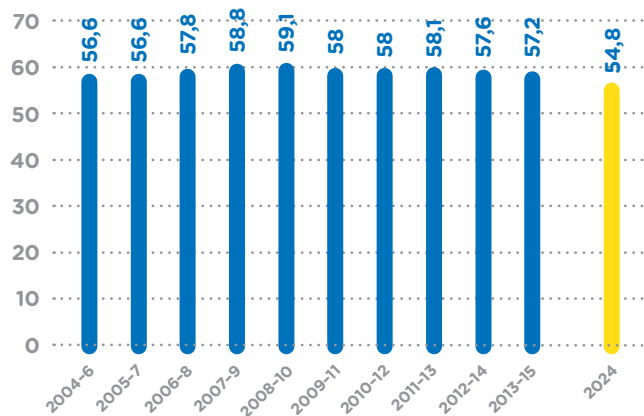
Hariduses töötab stabiilselt 55 000–60 000 inimest. Ligi pooled neist põhikoolides, gümnaasiumides ning kutsekoolides, kolmandik aga lasteaedades-sõimedes. Tasemehariduses on õpilaste arv pigem vähenenud, küll aga on kasvanud laste arv lasteaedades ja sõimedes. Õppimine on muutunud populaarseks ka täiskasvanute hulgas.

Suurem osa haridustöötajatest on riigi palgal. Kuid on ka erakoole, eralasteaedu ning sõiduõpet, keelekoolitust, arvutiõpet jms pakkuvaid firmasid.

Hariduse tööhõive töötab tulevikus veidi väheneda, sest riik korrastab koolivõrgu ning väiksemad koolid suletakse. Samas on praeguste õpetajate keskmine vanus suhteliselt kõrge, mistõttu peavad varsti kusagilt välja ilmuma uued noored õpetajad. Varasem suur kõikumine sündimuses mõjutab oluliselt haridusteenuste nõudlust – kui kuni põhikooli tasemeni võib õpilaste arv järgnevatel aastatel pisut kasvada, siis kõrghariduse osas on oodata õppurite arvu olulist kahanemist.

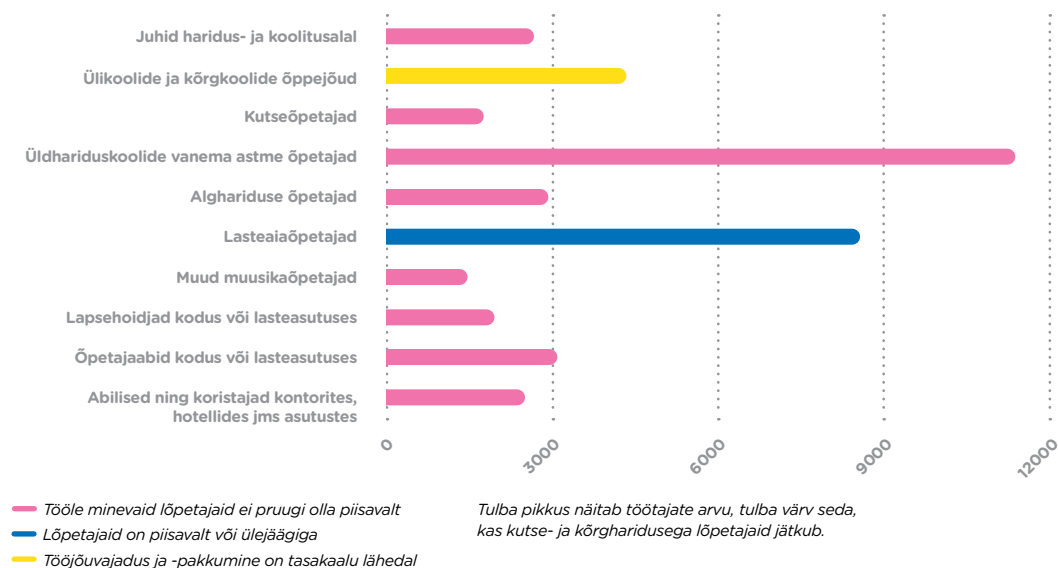
Kaks inimest kolmest on haridusalal spetsialistid, neist valdav osa kõrgharidusega õpetajad. Kui lasteaiaõpetajaid tuleb piisavalt juurde, siis näiteks üldhariduskoolide vanema astme õpetajaid napib.

Joonis 68. Haridustöötajate arv (kolme aasta keskmine, tuhandetes).

Allikas: statistikaamet, Eesti tööjõu-uuring, MKM

Joonis 69. Mida teevad inimesed hariduse valdkonnas.

Allikas: statistikaamet, Eesti tööjõu-uuring, rahvaloendus 2011, MKM

Tervishoid ja sotsiaalhoolekanne

Tervishoiu ja sotsiaalhoolekandes töötas 2015. aastal 6 protsenti kõikidest Eesti töötajatest. Töötajate arv on vähesel määral suurenenud, kuid võrreldes arenenud riikidega on Eestis sektori osatähtsus tunduvalt väiksem.

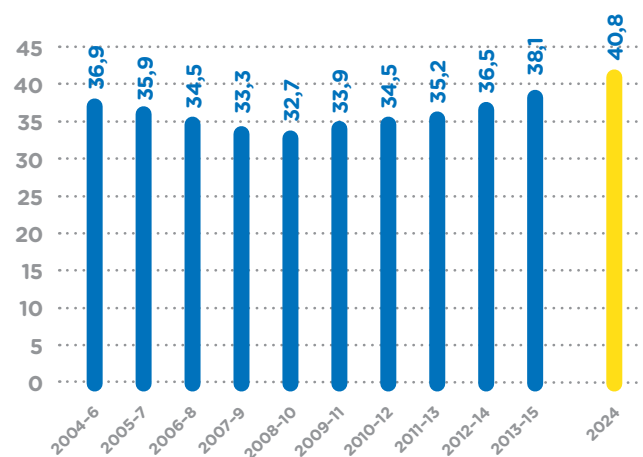
Suurim haru on tervishoid (haiglaravi, arstiabi), kus tegutseb kolmveerand töötajatest. Järgnevad mitmesugused hoolekandeteenused jms.

Tulenevalt rahvastiku vananemisest ning elatustaseme tõusust võib eeldada tervishoiuteenuste pakkumise suurenemist ning seega ka töötajate arvu kasvu. Samas vajab lahendamist küsimus, kuidas valdkonda tulevikus rahastada, sest riigi rahakott on vananeva elanikkonna tõttu järjest suurema surve all.

Tervishoiutöötajatest üle poole on spetsialistid – õenduse spetsialistid, eriarstid, üldarstid, sotsiaaltöötajad, hambaarstid jpt. Abiõed ja hooldusõed on peamiselt kas rakenduskõrghariduse või kutseharidusega, tippspetsialistidel on valdavalt kõrgharidus, paljudel doktorikraad.

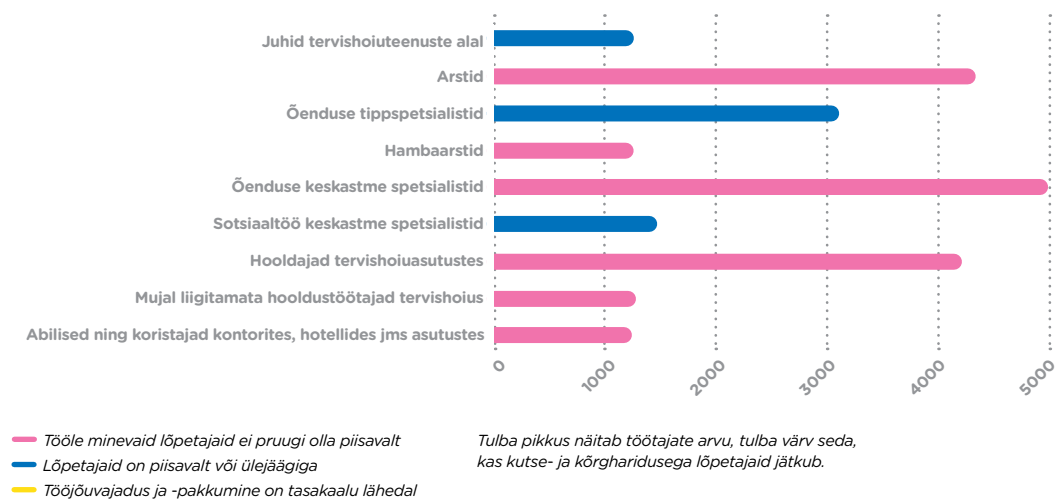
Iga neljas sektori inimene on teenindaja, eelkõige hooldaja. Nende, nagu ka teiste tervishoiuspetsialistide puhul võime tulevikus eeldada tööjõu puudujääki.

Joonis 70. Tervishoiutöötajate arv (kolme aasta keskmine, tuhandetes).

Allikas: statistikaamet, Eesti tööjõu-uuring, MKM

Joonis 71. Mida teevad inimesed tervishoiu- ja hoolekandesektoris.

Allikas: statistikaamet, Eesti tööjõu-uuring, rahvaloendus 2011, MKM, OSKA valdkonnaraport

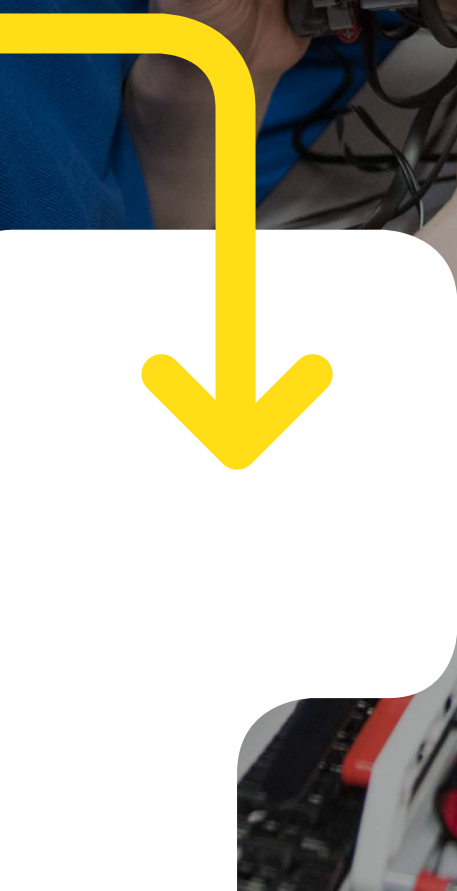
Muud tegevusalad

Lisaks kõikidele eelmainitud valdkondadele on veel hulk valdkondi, kus inimesed tegutsevad. Näiteks kunst, meelelahutus, sport, muuseumid, kultuurikeskused, raamatukogud, mitmesuguste organisatsioonide tegevus (ettevõtjate, kutse-, usu-, poliitilised organisatsioonid, ühendused), arvutite ja kodumasinade parandus, mitmesugused teenused (näiteks keemiline pesu, juuksurid).

Kokku töötab neis valdkondades umbes 30 000 inimest. Prognoosi kohaselt olulist tööhõive muutust lähiaastatel ei ole oodata. Tööjõuvajadus kutse- ja kõrgharidusega töötajate järele on tervikuna rahuldavalt kaetud, mõnele ametialale inimeste leidmisel võib raskusi esineda.

Töökohad ja haridus— kas klapiivad?

41–44

Peatükk käsitleb MKMi tööjõuvajaduse prognoosi 2024. aastani hariduse vaatevinklist. Vaatleme, kui palju ning millise hariduse ja mis oskustega inimesi Eestis tulevikus tarvis läheb. Ehk kui palju oleks meil tarvis igal aastal eri õppekavade lõpetanud, et katta kümne aasta perspektiivis kutse- ja kõrgharidusega tööjõu vajadus.

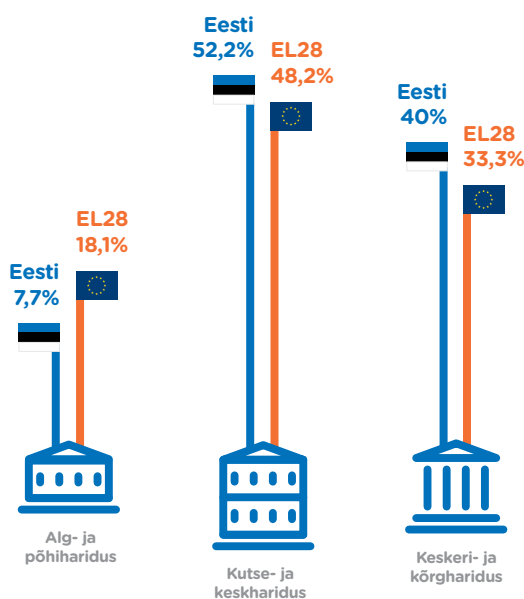
Puudutame ka üldkeskharidust ning madalamaid haridustase- meid, kuid nende puhul saab rääkida vaid üldisest nõudluse ja pakkumise tasakaalust, mitte konkreetsetest ametialadest või õppekavadest.

Eesti töötajate haridustase on üsna kõrge.

Euroopa Liidu keskmisega võrreldes on Eestis alg- või põhiharidusega töötajate osakaal kaks korda väiksem.

Selle võrra on meil rohkem kõrgharitud inimesi. Euroopa Liidus on umbes iga kolmas töötaja keskeri- või kõrgharidusega, Eestis on selle haridustasemega töötajate osatähtsus ligi 40 protsenti. Nooremate inimeste puhul Eestis ja Euroopa Liidus tervikuna haridustasemete osas suuri erinevusi pole.

Joonis 72. Töötajate hariduslik jaotus 2015. aastal (vanuses 15–74).

Allikas: Eurostat

Kui eelnevat kõrvutada töötajate arvuga ametite lõikes, siis näeme, et madalama kvalifikatsiooniga nii-öelda sinikraade osakaal on Eestis suurem kui Euroopa Liidus keskmiselt ning vastavalt valgekraade osakaal väiksem. See viitab, et kohati on Eesti tööjõud üleharitud, oluline osa kõrgema haridusega inimestest ei tööta kõrgharidust nõudvatel töökohtadel.

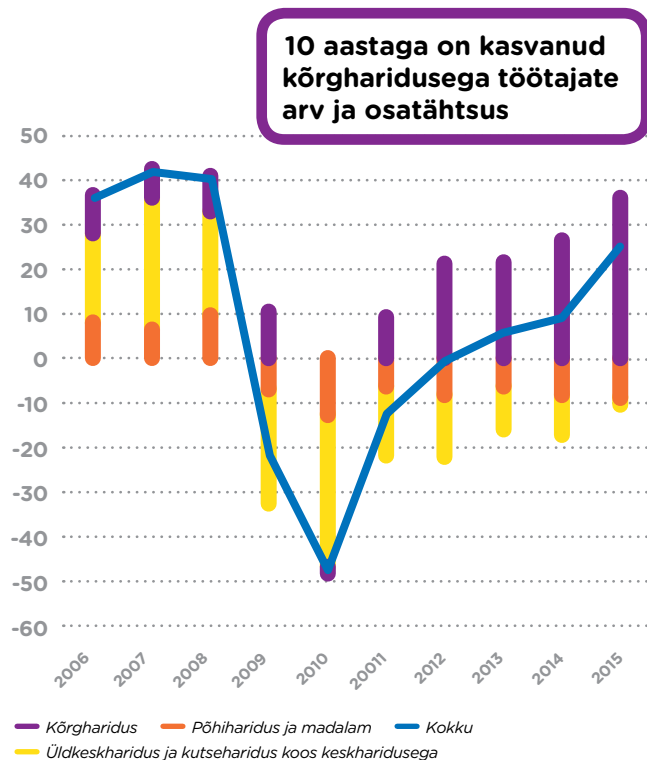
Kohati on Eesti tööjõud üleharitud, oluline osa kõrgema haridusega inimestest ei tööta kõrgharidust nõudvatel töökohtadel.

Tööjõu-uuringu andmetel töötas 2015. aastal rohkem kui veerand kõrgharitudest madalamat taset eeldavatel ametikohtadel. Ühes uuringus küsiti inimestelt, kas nad on oma töö jaoks pigem ala- või üleharitud. Ligi 37 protsenti vastanutest teatas, et töötavad ametikohal, kus pole nii kõrget haridust tarvis, kui neil on. Oma ametikohale mittepiisavaks pidas oma haridust vaid veidi alla 13 protsendi vastanutest.

Üleharitud on selgelt enam vanemaeliste hulgas. Selle põhjuseks on kunagi omandatud kõrghariduse (praktika ja oskuste) „vananemine“. Nõukogudeaegsel haridusel on vähe pistmist tänapäeva ühiskonna vajaduste ja võimalustega.

Kriisijärgsetel aastatel kasvas tööhõive Eestis eelkõige kõrg- haridusega inimeste arvelt. Madalama haridusega töötajate arv on vähenenud vaatamata üldisele tööhõive kasvule.

Joonis 73. Töötajate arvu (tuhandetes) muutus haridustaseme järgi aastatel 2006–2015 võrrelduna aastaga 2005.

Allikas: statistikaamet, Eesti tööjõu-uuring

MKMi prognoosi järgi on oodata Eesti alg- ja põhiharidusega ning üldkeskharidusega töötajate arvu kahanemist, kasvab aga kutse- ja kõrgharidusega töötajate arv. Kuna muutused hariduses on pika vinnaga, siis haridusmaastik muutub suhteliselt vähe.

Joonis 74. Millise haridustasemega inimesi ja kui palju (tuhandetes) me järgneva kümne aasta jooksul vajame (või ei vaja) võrreldes tänasega.

Allikas: MKM

Tööjõuvajaduse osas on aga muutused suuremad. Seda mõjutab olulisel määral vajadus asendada tööturult (näiteks pensionile) lahkuvad inimesed. Töökohtadele, kus inimeste keskmine vanus on kõrge, ei taha noored mingil põhjusel tööle minna – kas on probleemiks madal palk, raske füüsiline töö või keerulised töötingimused. Ometi tuleb sellistesse ametitesse nooremad töökäed kuidagi leida.

Nii kutse- kui kõrgharidus (ennekõike magistriõpe) kui ka doktoriõpe töötavad tõusta tulevikus rohkem au sisse, sest selliste haridustasemetega inimesi läheb tänasest rohkem tarvis. 40 protsenti järgmise kümne aasta jooksul kõikidest täitmist vajavatest töökohtadest eeldavad kõrgharidust. Iga kolmas uus töötaja peaks olema kutseharidusega.

Viiendik tänastest töötajatest on kutse- ja erialase haridusega. Kui nad lahkuvad tööturult, on ka neid vaja asendada, kuid tulevikus on ainult üldkeskhariduse või madalama haridusega keeruline hakkama saada.

40 protsenti järgmise kümne aasta jooksul kõikidest täitmist vajavatest töökohtadest eeldavad kõrgharidust. Iga kolmas uus töötaja peaks olema kutseharidusega.

Joonis 75. Tööjõuvajaduse prognoos haridustasemete lõikes järgmise kümne aasta jooksul.

Allikas: MKM

Kuigi viimastel aastatel kutse- ja kõrghariduse saanud noorte arv isegi ületab koguvajaduse nende haridustasemetega töötajate järele, tuleb arvestada, et noorte arvu vähenemisega väheneb ka lõpetajate arv. Samuti ei hakka kõik koolilõpetajad tööle.

Kõige teravamaid ebakõlasid nõudluse ja pakkumise vahel hakkame nägema kutseharidust eeldavatel ametikohtadel, kuid pikemas plaanis ei jätku ka kõrgharidusega inimesi.

Noorte arvu vähenemine mängib järgneval kümnendil kriitilist rolli. Kui seni on näiteks 25–29aastaste arv püsinud 100 000 lähedal, siis kümne aasta pärast on selles vanusegrupis kokku vähem kui 60 000 inimest. 20–24aastaste arv kahaneb umbes 15 000 võrra.

Kümne aasta jooksul väheneb kutse- ja kõrghariduse lõpetajate arv keskmiselt 20–30 protsenti, doktoriõppes oodatakse väiksemat tagasilööki. Kokkuvõttes tähendab see, et viimaste aastate umbes 11 000 kutse- ja kõrghariduse lõpetanu asemel on keskmiselt vaid umbes 8000 lõpetajat aastas.

Tööjõupakkumist vähendab ka see, et kõik lõpetajad ei lähe kohe tööle. 2011. aasta rahvaloenduse ajal töötas varasemal viiel aastal kutsehariduse lõpetanud alla 25aastastest noortest vähem kui kaks kolmandikku. Kõrgharitutest töötas neli lõpetajat viiest (vaadeldi alla 30aastaseid lõpetajaid). Peamiselt on mittetöötamine seotud õpingute jätkamisega, kuid ka töö mitteleidmise jm teguritega. Prognoosis langeb tööjõupakkumisest seetõttu välja veel omakorda umbes 2000 lõpetajat aastas. Pikemas perspektiivis võib siiski eeldada, et edasi õppivad, töötud või eri põhjustel tööturul mitteaktiivsed inimesed jõuavad ka tööturule.

Lähema kümne aasta jooksul on oodata märkimisväärselt puudujääki nii kõrgharidus- kui ka kutseõppe lõpetajate osas.

Niisiis on lähema kümne aasta jooksul oodata märkimisväärselt puudujääki nii kõrg- kui ka kutseõppe lõpetajate osas. Lisaks muudab nõudluse ja pakkumise tasakaalu see, et vajadus kutse- ja kõrgharidusega töötajate järele muutub suuremaks kui praegu.

Mis kataks need puudujäägid? Neid võivad aidata katta keskhariduse või madalama haridusega noored ja tööturul mitteaktiivsed inimesed, samuti võib eeldada töötute arvu vähenemist. Kolmas võimalus on välistööjõu toomine.

Kus siis inimesi enim puudu jääb? Puudu jääb töötajaid tehnika, tootmise ja ehituse valdkonnas, põllumajanduses, loodus- ja täppiseadustes ning sotsiaalteaduste, ärimise ja õiguse õppevaldkonnas. Teistes õppevaldkondades on kokkuvõttes olukord rahuldav.

Viimaste aastate kutse- ja kõrghariduse lõpetajate arv on väiksem kui järgnevate aastate vajadus arvutiteaduste, tehnika, tootmise ja ehituse ning põllumajanduse valdkonnas. Teistes valdkondades on lõpetajate arv olnud üldiselt piisav tööjõuvajaduse katmiseks. Arvestades aga lõpetajate arvu vähenemist, on problemaatilised peaaegu kõik valdkonnad.

Probleemiks pole üksnes lõpetajate vähesus, vaid ka lõpetajate kohene tööle mitte asumine. Tööle asuvad peamiselt näiteks õpetajakoolituse ja tervishoiuga seotud koolide lõpetajad. Väiksem on tõenäosus, et kohe lähevad tööle need, kes omandasid just diplomi majutuse ja toitlustuse, juuksuritöö ja iluteeninduse, ehituse ning mitmetes tehnikaga seotud valdkondades. Peamiselt on mittetöötamine seotud õpingute jätkamisega, kuid ka töö mitteleidmise jm teguritega.

Samuti tuleb silmas pidada, et lõpetajad ei pruugi minna erialasele tööle või lahkuvad sealt peagi teistesse sektoritesse või välisriiki. Sageli kõneldakse välisriiki suundumise probleemidest nt meditsiini vallas ja paljud sotsiaaltöö lõpetanud ei siirdu erialasele tööle. Ehituserialasid iseloomustab suur tööjõu voolavus, ilmselt sunnib ehitusturgude tsüklilisus lõpetajaid otsima rakendust mujal. Tehnika ja tootmise haridusega inimestel on aga võimalus töötada paljudel tehnilist kompetentsi nõudvatel aladel, mis sageli ei seostu otseselt õpitud erialaga. Kutse- ja kõrghariduse lõpetajate omavaheline konkurentssotsiaalteaduste, äri ja õiguse valdkonna töökohtade pärast on samuti keskmisest veidi vähesema erialasele tööle asumise põhjuseks.

Kuna tööjõupakkumise hinnang tugineb minevikutrendidele, siis tuleb neid tulemusi tõlgendada ettevaatlikult. Lõpetajad kohandavad oma käitumist vastavalt muutustele ühiskonnas. Paljudele ametialadele tulevad lõpetajad eri õppevaldkondadest või toimub väljaõpe töökojal, seega ei määra haridustaust üheselt inimeste edasisi valikuid. Vaid teatud spetsiifilistes valdkondades on seos õpitava ja tegeliku ametiala vahel tugev (näiteks meditsiin, hambaravi ja hooldus, veterinaaria, koolieelikute õpetajakoolitus, arhitektuur).

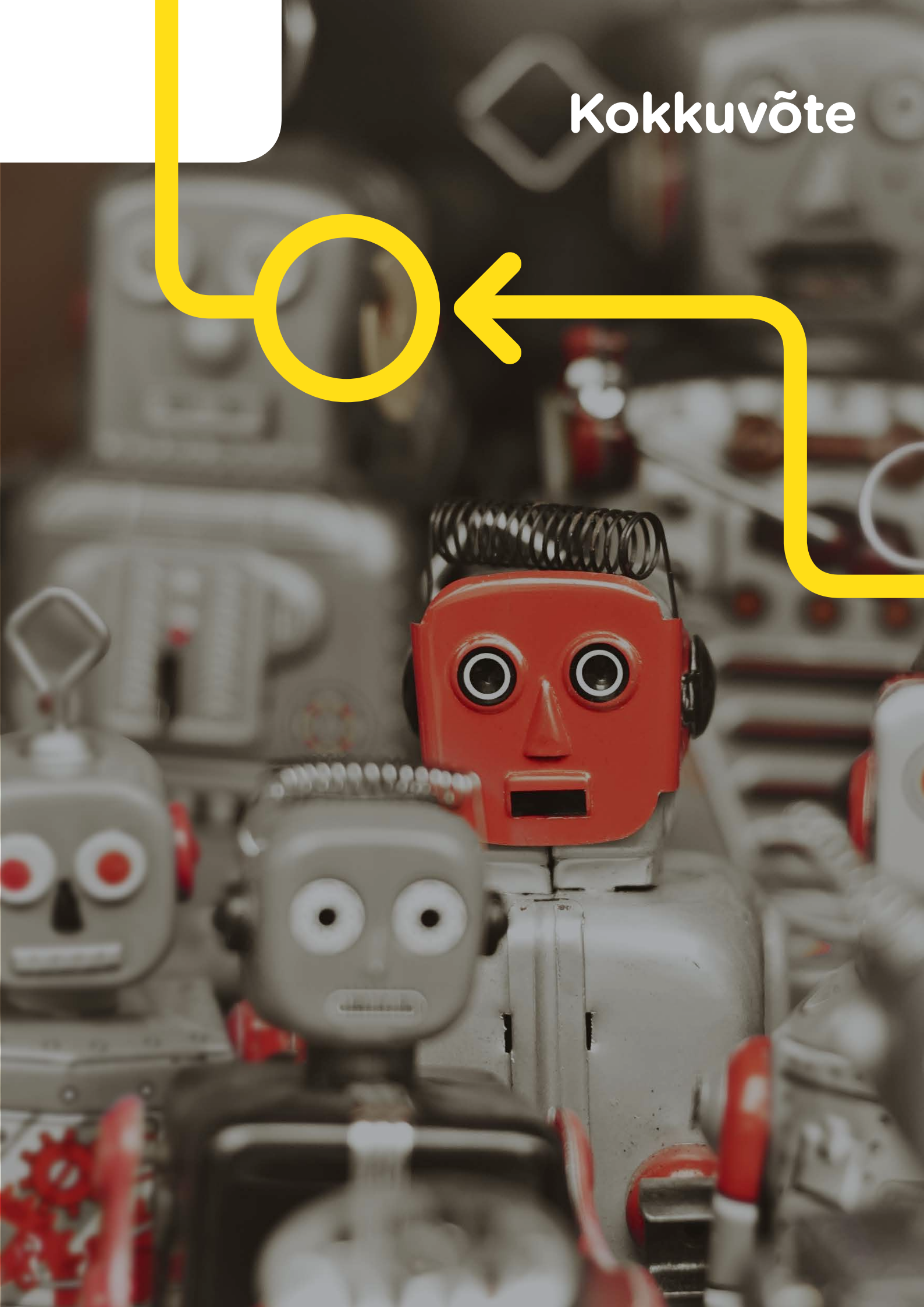
Igatahes tuleb kõrg- ja kutsekoolidel vaeva näha, et õppe sisu paremini praktilise tööeluga siduda. Kuigi on selge, et koolide lõpetajad ei saa kohe olla kursis kõigi oma kutseala praktiliste nüanssidega, ei tohiks tekkida ka olukorda, kus tööandjad peavad hakkama äsja koolipingist tulnud spetsialiste nullist uuesti välja õpetama. Õpingute katkestamise probleem on suur nii kutse- kui ka kõrgkoolides.

Mis aga siililegi selge:

Kasvab nõudlus inseneride ja mehhatroonikute järele ning kõigil ametialadel on vaja üha paremini vallata valdkonna tehnoloogiaid ja moodsat IT ala.

Kokkuvõte

Seda, milliseid inimesi Eesti tööturg tulevikus vajab ja saab, dikteerivad arengud majanduses, tööturul ning demograafias. Viimastel aastatel oleme näinud pisikest, kuid stabiilset majanduskasvu. Tulevikuproгноosis on selles suhtes mõõdukalt helgemad.

Kui suuri järske majanduslikke vapustusi pole oodata, siis tõenäoliselt lähevad selle ülevaate prognoosis laias laastus hästi täide.

Analüüsi järgi on tööjõuvajadus (eriti seoses inimeste pensionile minekuga) üldiselt suurem neis majandusharudes, kus on ka täna rohkem töötajaid: töötlev tööstus, kaubandus, ehitus, transport, tervishoid, haridus. Samuti kiire kasvuga sektorites, nagu infotehnoloogia ja telekommunikatsioon.

Järgmisel kümnel aastal lisandub tööjõuturule palju noori, kuid nende arv on ikkagi väiksem kui samal perioodil pensionile siirduvate inimeste arv. Iga aastaga muutub olukord pingsamaks, sest koolilõpetajate arv väheneb, kuid tööturult lahkub järjest rohkem inimesi. Rahvastikuproгноosi kohaselt pöörab tööturule siirduvate noorte langustrend mõningasele tõusule alles 2025. aasta paiku.

Koolilõpetanute analüüs näitab, et:

Enamikus majandusharudes on kutse- ja kõrgharidusega töötajate vajadus suurem kui nende saadavus. Seda mõjutab nii lõpetajate arvu vähenemine (noorte arvu vähenemine) kui ka asjaolu, et kõik lõpetajad ei hakka kohe tööle.

Kuigi lõpetajate arv võib olla piisav tööandjate vajaduste katmiseks, siis paljud inimesed lihtsalt ei jõua oma erialasele tööle.

Sellises olukorras on kutse- ja kõrgkoolid ühest küljest surve all õppekohti vähendada, kuid samas nõuavad tööandjad spetsialiste mitmetel aladel hoopis rohkem juurde.

Eesti on ligi neli korda väiksem kui Soome.

Kui tahaksime jõuda majanduse struktuuris Soome tasemele, vajaksime oma kõrgtehnoloogilisse ning teadmistemahukasse tootmis- ja teenusmajandusse juurde ligi 30 000 töökohta ning sama palju töötajaid.

Samal ajal jääks meil vähem tehnoloogilises tööstuses üle umbes 21 500 töökohta ja töötajat.

Eesti ettevõtlike kasvustrateegias nimetatakse kolme eelisarendatavat valdkonda. Esiteks info- ja kommunikatsioonitehnoloogia kasutamine tööstuses (automaatika ja robotiseerimine), küberturvalisus ning tarkvaraarendus. Teiseks tervisetehnoloogiad ja -teenused (biotehnoloogia, e-meditsiin jm). Kolmandaks vahendite efektiivsem kasutamine: materjaliteadus ja -tööstus, targad majad, tervist toetav toit, keemiatööstus.

Teel teadmistemahukama majanduse poole lähevad hinda insenerid ja erialaste IT-oskustega inimesed.

Näiteks metsanduses ja puidutööstuses kasvab seoses tehnoloogia jätkuva arengu ja kallimate ning keerukamate toodete tegemisega vajadus liinioperaatorite ja nutikate puidutöötlemisseadmete operaatorite järele. Enam pole vaja nii palju neid inimesi, kes tunnevad vaid tavalisi tööpinke.

Raamatupidajate ja kontoriametnike vajadus kahaneb aga eeloleval kümnendil kuni kolmandiku võrra. Samal ajal kasvab oluliselt vajadus spetsialistide järele, kes suudaksid arvestusala valdkonnas uusi süsteeme luua ja arendada.

Elukestva õppe strateegia toob esile vajaduse tõhustada kutse- ja täiendusõppe süsteemi. Ettevõtjad nurisevad kvalifitseeritud tööjõu puuduse üle, samal ajal kui paljud inimesed ei käi tööl. Näiteks metsanduse ja puidutööstuse eksperdid leiavad, et kuni pooled valdkonda tööle tulevatest inimestest võiksid tulla täiskasvanute täiendus- või ümberõppe kaudu.

Tulevikus pole tähtis mitte niivõrd see, millise ameti nime kannab diplom sinu taskus, vaid see, millised on sinu reaalsed oskused ja kogemused.

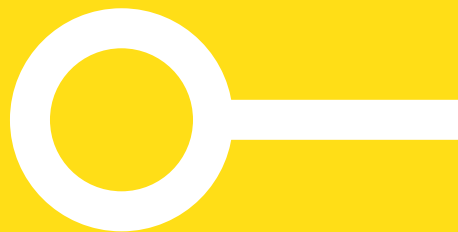
Mis on OSKA?

Vabariigi Valitsus kiitis 2014. aastal heaks tööturu vajaduste ja koolituspakkumise paremaks sidumiseks loodava tööturu seire ja prognoosi ning oskuste arendamise koordinatsioonisüsteemi OSKA.

OSKA koostab viie aasta jooksul kõigil elualadel tööjõu- ja oskuste vajaduse prognoosid ning võrdleb neid pakutava koolitusega kutse- ja kõrghariduses.

OSKA eesmärk on tööturu vajaduste võimalikult kiire jõudmine hariduspakkumisse. OSKA seob erinevate tööturu osapoolte ekspertteadmise hariduse ja koolituse planeerimist toetavaks süsteemiks ning toetab tööandjate ja koolide koostööd õppekavade arendamisel ning ajakohase tööturu info jõudmist karjääriteenustesse.

oska.kutsekoda.ee

**Prognoos toetab Eesti
arengustsenaariumidest
„Lõuna-Soome“
arengurajal püsimist.**

Lähiaastatel tööpuudus prognooside kohaselt enam ei vähene. Aastatel 2016 - 2024 väljub tööturult ligi 50 tuhat inimest rohkem kui sinna siseneb.

Töötajate arv jätkab vähenemist jaekaubanduses, avalikus halduses ja riigikaitstes, ehituses, mootorsõidukite hoolduse ja remondiga seotud ametikohtadel ning seoses õpilaste arvu vähenemisega ka hariduses.

Kasvab aga IT alal, puidutööstuses ning kutse-, teadus- ja tehnikaalases tegevuses, kuhu kuuluvad näiteks insenerid, arhitektid, disainerid. Seoses elanikkonna vananemisega eeldatakse suuremat panustamist tervishoidu ning sotsiaalteenustesse. Mõnevõrra suureneb prognoosi järgi kõrgtehnoloogiline tootmine Eesti majanduses.

Kasvab spetsialistide osatähtsus, heade erialaste, tehniliste ja üldoskustega inimesed lähevad järjest enam hinda kõigis majandusharudes. Paljudel aladel vajatakse hoopis teistsuguste oskustega inimesi kui praegu.

Milliseid ameteid ning oskusi Eesti tööturg aastani 2024 vajab ning kuidas vastab neile vajadustele koolis pakutav, seda saab lugeda käesolevast ülevaatest.

